

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Факультет політичних наук
Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

Дипломна робота магістра

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КНДР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Виконав:

Студент 6 курсу 691м групи
галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Антонів Ігор Васильович

Керівник: к. і. н., доцент

Богданова Тетяна Євгенівна

Рецензент: ст. викладач

Бондарець Богдан Богданович

Миколаїв – 2023 рік

ЗМІСТ

Анотація.....	I-IX
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	7
1.1. Стан наукової розробки теми та джерельна база дослідження.....	7
1.2. Методологія дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі.....	12
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	20
2.1. Цілі зовнішньої політики та участь у міжнародних організаціях як складова зовнішньої політики КНДР.....	20
2.2. Міжкорейське питання у зовнішній політиці КНДР.....	31
РОЗДІЛ 3. КЛЮЧОВІ ВЕКТОРИ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР	42
3.1. Специфіка відносин КНДР із КНР.....	42
3.2. Особливості співробітництва КНДР та Росії.....	53
РОЗДІЛ 4. МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЯДЕРНОЇ ПРОГРАМИ КНДР.....	64
4.1. Ключові аспекти ядерної програми КНДР та її оцінка ООН.....	64
4.2. Позиція міжнародних акторів щодо ядерної програми КНДР.....	75
4.3. Шляхи вирішення північнокорейської ядерної проблеми.....	86
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	98

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АСЕАН	Асоціація держав Південно-Східної Азії
КНДР	Корейська Народна-Демократична Республіка
КНР	Китайська Народна Республіка
МЗС	Міністерство закордонних справ
КІС	Промисловий комплекс Кесон
ООН	Організація Об'єднаних Націй
РК	Республіка Корея
США	Сполучені Штати Америки

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Корейська Народно-Демократична Республіка залишається однією з найбільш репресивних країн у світі. Керований авторитарним лідером Кім Чен Ином, уряд відповів на міжнародні виклики та пандемію Covid-19 у 2021 році поглибленою ізоляцією та репресіями, а також підтримував страшну покору населення через погрози страти, ув'язнення, насильницьких зникнень і примусової каторги. в таборах для ув'язнених і ув'язнених.

Незважаючи на надзвичайний міжнародний тиск і санкції, Північна Корея десятиліттями зухвало реалізувала програму створення ядерної зброї, намагаючись захистити режим від загроз безпеці з боку ворогуючих країн. У 2003 році Північна Корея вийшла з Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, а потім випробувала свою першу ядерну зброю 9 жовтня 2006 року. Вона продовжує створювати свої запаси ядерної зброї, випробовувати балістичні ракети малої та середньої дальності та виробляти матеріали, що розщеплюються. Північна Корея не проводила ядерних випробувань чи випробувань ракет великої дальності з 2017 року.

В період з 2017 по 2022 роки Північна Корея продовжувала вдосконалювати свою ядерну зброю, незважаючи на санкції Ради Безпеки ООН і дипломатичні зусилля високого рівня. Випробування балістичних ракет та військові паради свідчать про те, що Північна Корея продовжує нарощувати потенціал для ядерної війни. Політика США, а також резолюції ООН закликають Північну Корею відмовитися від своїх ядерних і ракетних програм. Кім Чен Ин неодноразово відкидав переговори про «денуклеаризацію».

Об'єктом дослідження є КНДР як суб'єкт міжнародних відносин.

Предметом дослідження є особливості та напрями зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі.

Територіальні межі дослідження передбачені рамками КНДР, КНР, США, РК та Японії.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 2017 року (коли Пхеньян провів свої шості ядерні випробування) до квітня 2023 року (останні події у реалізації зовнішньої політики КНДР).

Варто відзначити, що подекуди автор дещо виходить за визначені межі задля демонстрації формування ядерної програми КНДР (1950-і рр., коли Північна Корея почала розробляти ядерні технології, підписавши різні угоди про співпрацю з Радянським Союзом).

Мета роботи полягає у дослідженні зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі.

Відповідно до мети поставлені наступні **завдання**:

- розкрити стан наукової розробки проблеми та джерельну базу дослідження;
- охарактеризувати методологію дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі;
- розкрити цілі зовнішньої політики та участь у міжнародних організаціях як складова зовнішньої політики КНДР;
- проаналізувати міжкорейське питання у зовнішній політиці КНДР;
- дослідити специфіку відносин КНДР із КНР та Росією;
- проаналізувати міжнародно-політичне значення ядерної програми КНДР.

Наукова новизна визначається актуальністю досліджуваної проблеми і тим, що запропонована тема є недостатньо вивченою у вітчизняній науці, та полягає у тому, що у рамках проведеного наукового дослідження на рівні дипломної роботи було здійснено аналіз провідних напрямів зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі.

Практичне значення полягає в тому, що дана робота може бути використана як основа для подальшого дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі. Матеріали дипломної роботи можуть мати певну

цінність для подальшого використання викладачами, аспірантами та студентами в науково-дослідницьких та навчальних цілях, зокрема при вивченні курсів «Зовнішня політика країн Азії», «Міжнародні відносини та світова політика», «Сучасні тенденції міжнародних відносин».

Апробація результатів дослідження. Частина теоретичних положень та висновків цього дослідження знайшла своє відображення у доповідях на Міжнародній науково-практичній конференції «Ольвійський форум-2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (Миколаїв, червень 2023); V Міжнародній науковій конференції: «Міжнародні відносини і безпека в багатополлярному світі: контури нового світоустрою для України та світу» (Суми, червень 2023).

Публікації. За темою дослідження було опубліковано двоє тез.

Структура роботи. Загальний обсяг магістерської роботи – 106 сторінок, з них 97 сторінок становить основний текст. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (75 найменувань українською та англійською мовами).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРТЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

1.1. Стан наукової розробки теми та джерельна база дослідження

Використану для написання роботи літературу можна розподілити за країнознавчим критерієм, виокремивши українських, західних та азіатських дослідників.

Серед групи українських авторів, слід виокремити роботи К. Балагури, П Сіновець¹, А. Тищенко² та інших, в яких розкрито окремі аспекти зовнішньої політики КНДР та північнокорейської ядерної проблеми.

У своїй роботі К.Балагура розглядає можливі варіанти розгортання подій довкола так званого «корейського питання» та можливі шляхи його врегулювання. Велика увага приділена позиціям глобальних акторів стосовно проблеми ядерної програми КНДР як основного фактора протиріч. Проводиться аналіз зовнішньо- та внутрішньополітичного становища акторів та регіону.

У статті І.Юхименко проаналізовано ідеологізацію як засіб зовнішньої політики Північної Кореї. Науковець доводить, що «ідеологізація в Північній Кореї відіграє фундаментальну роль, визначаючи культуру, пропаганду, політику, суспільну свідомість та поведінку північних корейців. Технологія ідеологізації слугує матрицею для здійснення інших технологій зовнішньої політики КНДР, включаючи в себе керівні принципи, інтереси та цінності, практична реалізація яких на міжнародній арені покладається на інші технології. За рахунок використання технології ідеологізації реалізується духовне та ідейно-ціннісне управління зовнішньополітичними кадрами

¹ Сіновець П. С. Ворог біля воріт: сучасні виклики міжнародної безпеки та архітектура режиму нерозповсюдження // Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки. Том 23 №2 (31), 2018. URL: <http://otp-journal.com.ua/index.php/2304-1439/article/view/144302>

² Терещенко А. В. Ядерна програма Північної Кореї як виклик XXI століття // Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». 2020. (Вип.5). С. 120-126.

Північної Кореї, визначаються та реалізуються стратегічні напрями політики КНДР на міжнародній арені. Технологія ідеологізації включає до себе такі механізми, як чучхе та сонгун. Чучхе стверджує опору на власні сили, а сонгун – визначальну роль армії в функціонуванні держави»³.

Серед робіт західних, насамперед американських, дослідників, варто відзначити роботи Л. Елдера⁴, Д. Швейна⁵ та інших.

Американська дослідниця Е. Альберт розкриває відносини між Китаєм і Північною Кореєю та відзначає, що Китай є найбільшим торговим партнером Північної Кореї і, можливо, має найбільший вплив на режим Кім Чен Ина. Але хоча Пекін, здається, готовий засудити ядерні розробки свого сусіда, аналітики кажуть, що його політика залишається зосередженою на стабільності⁶.

Науковець Д. Вертц аналізує еволюцію міжкорейських відносин. Вчений відзначає, що сучасний поділ країни на 38-й паралелі Сполученими Штатами та Радянським Союзом ґрунтувалося на геополітичних міркуваннях, а не на будь-якому попередньому географічному чи культурному поділі в Кореї⁷.

Дослідник Рінна Е.В. розкриває вплив війни в Україні на відносини Північної Кореї та Росії. Вчений вказує, що охоплюючи євразійський масив, дії Росії в сусідній Україні незмінно впливають на геополітичний стан на так само суміжному Корейському півострові⁸.

³ Юхименко І.І. Ідеологізація як технологія зовнішньої політики Північної Кореї // *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 2021, Т. 13, № 2. С. 145.

⁴ Elder K. R. North Korea will conduct another nuclear test. It's only a matter of when // *Outrider*. August 30, 2022. URL: <https://outrider.org/nuclear-weapons/articles/north-korea-will-conduct-nuclear-test-jim-walsh>

⁵ Swaine D. M. China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // *Carnegie Endowment for International Peace*. URL: <https://carnegieendowment.org/2019/05/06/china-s-role-in-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations-pub-79231>

⁶ Albert E. The China–North Korea Relationship // *Council on Foreign Relations*. June 25, 2019. URL: <https://www.cfr.org/background/china-north-korea-relationship>

⁷ Wertz D. Inter-Korean Relations // *The national committee on North Korea*. January 2017. URL: https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/inter-korean-relations#footnote14_yphzbwi

⁸ Rinna V.A. Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations // *East-West Center*. Mar

Дж. Рейлі аналізує у своїй статті можливі перспективи КНДР у 2023 році. Для жителів Північної Кореї 2022 рік став ще одним важким роком. Але на порозі 2023 року з'являються проблиски надії, оскільки зовнішня торгівля країни з Китаєм і Росією починає відновлюватися⁹.

М. Макдональд розкриває особливості економічної співпраці КНДР та Росії¹⁰. Зовнішні економічні відносини Північної Кореї є предметом аналізу М. Ноланда, який відзначає, що протягом більшої частини історії Північної Кореї міжнародна торгівля вважалася необхідним злом. Як ідеологія чучхе північнокорейського режиму, так і плановий характер північнокорейської економіки суперечать поняттям порівняльних переваг і експлуатації міжнародної торгівлі з метою збільшення доходів і добробуту, і, як можна було очікувати, економічних відносин Північної Кореї з рештою світу були надзвичайно крихкі¹¹.

Науковець М. Шин розкриваючи проблему ядерного потенціалу Північної Кореї, відзначає, що враховуючи обіцянку Кім Чен Ина розробити більше ядерної зброї та послідовні запуски ракет Північною Кореєю 31 грудня 2022 року та 1 січня 2023 року, Північна Корея, схоже, схиляється до гонки озброєнь проти Південної Кореї та Сполучених Штатів¹².

Ледерер Е. у своїй статті відзначає, що США та їхні союзники конфліктують із Росією та Китаєм через невдалий запуск Північною Кореєю військового супутника-розвідника. Конфронтація стала останньою через ескалацію ядерної програми, програм балістичних ракет і військових програм

1, 2023. URL: <https://www.eastwestcenter.org/publications/two-peripheries-ukraine-wars-effect-north-korea-russia-relations>

⁹ Reilly J. A glimmer of hope for North Korea in 2023 // East asia forum. 8 February 2023. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/02/08/a-glimmer-of-hope-for-north-korea-in-2023/>

¹⁰ Macdonald H. North Korean FM Wraps up "Successful" Trip to Russia // Nk news 13.10.2014. URL: <https://www.nknews.org/2014/10/north-korean-fm-wraps-up-successful-trip-to-russia/>

¹¹ Noland M. North Korea's External Economic Relations (Paper) // Peterson Institute for International Economics. URL: <https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/north-koreas-external-economic-relations-paper>

¹² Shin M. North Korea Vows to Increase Nuclear Arsenal // The diplomat. URL: <https://thediplomat.com/2023/01/north-korea-vows-to-increase-nuclear-arsenal/>

Північної Кореї, які, за словами заступника посла США Роберта Вуда, загрожують міжнародному миру та безпеці¹³.

Група праць азіатських вчених є досить значною. Азіатські науковці представлені працями С. Лі¹⁴, М. Шіна¹⁵ та інших.

Науковець К. Кога присвячує своє дослідження аналізу принципів та чинників формування зовнішньої політики Північної Кореї. Вчений стверджує, що зовнішню політику Північної Кореї можна пояснити неокласичним реалізмом: міжнародний розподіл влади інтерпретується її внутрішньою політичною системою, заснованою на ідеології самозабезпечення (чучхе) і політичній структурі верховного лідера (Сурьон), основою якої є її конфуціанська культура, і я стверджую, що це сприйняття переважно визначило її зовнішньополітичні рішення¹⁶.

Вчена Ха Юн розкриває вплив санкцій на економічне життя КНДР. Науковець відзначає, що Північна Корея відчуває нестачу іноземної валюти, оскільки на країну продовжують впливати міжнародні санкції та незабаром запроваджена заборона на роботу її робітників за кордоном. Санкції зменшили потік іноземної валюти в країну та з неї, тоді як кількість в обігу ще більше впала, оскільки жителі її накопичують. Хоча іноземна валюта все ще використовується для оплати великих транзакцій, жителі все частіше використовують місцеву валюту для оплати щоденних товарів на місцевих ринках¹⁷.

¹³ Lederer M. US, allies clash with Russia, China over North Korea's failed military spy satellite launch // *Ap news*. June 3, 2023. URL: <https://apnews.com/article/us-china-north-korea-spy-satellite-un-4c32ecaa9fc95c77ce9cdf53d0e09b0b>

¹⁴ Lee C. Experts: China Unlikely to Sway North Korea on Missile, Nuclear Tests // *Voice of America*. December 15, 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/experts-china-unlikely-to-sway-north-korea-on-missile-nuclear-tests/6877236.html>

¹⁵ Shin M. North Korea Vows to Increase Nuclear Arsenal // *The diplomat*. URL: <https://thediplomat.com/2023/01/north-korea-vows-to-increase-nuclear-arsenal/>

¹⁶ Koga K. The Anatomy of North Korea's Foreign Policy Formulation // *North Korean Review*. 2009. №5(2). P. 21-33. URL: https://www.researchgate.net/publication/250207441_The_Anatomy_of_North_Korea's_Foreign_Policy_Formulation

¹⁷ Ha Yoon Ah. North Koreans Turn to Local Currency Due to Foreign Currency Shortages // *Daily NK*, August 16, 2019. URL: <https://www.dailynk.com/english/north-koreans-turn-to-local-currency-due-to-foreign-currency-shortages/>

Кім Со Хюн у своїй роботі розкриває особливості економічної співпраці КНДР та КНР. Дослідник підкреслює, що Китай більше не приховує незаконну торгівлю вугіллям. Також Хюн вказує, що незаконна торгівля між Китаєм і Північною Кореєю є проблемою для нової адміністрації Байдена¹⁸.

Дослідник Тон Хюнг розкриває роль ООН у денуклеаризації КНДР. Так, автор відзначає непохитну відданість ООН повністю денуклеаризованій Північній Кореї, навіть якщо розділена Рада Безпеки дає ізольованій країні більше можливостей для розширення своєї ядерної зброї та програм балістичних ракет¹⁹.

Джерельна база дослідження охоплює значне коло джерел. Матеріали, використані при написанні роботи, умовно можуть бути поділені на кілька груп.

До першої групи увійшли *офіційні документи глав держав, урядів, установ та організацій*. Зокрема, до цієї групи увійшли резолюції РБ ООН²⁰ ат Договір між КНД та РК²¹. Друга група представлена *виступами, промовами політичних та державних діячів*. Зокрема, цю групу представлено промовою Парк у Північній Кореї²².

Третя група представлена *інформацією з офіційних сайтів органів влади, установ, організацій*²³. Слід зауважити, що інформації з сайту МЗС КНДР не

¹⁸ So-hyun K. NK, China No Longer Hiding Illicit Trade in Coal: Report // Korea Herald, December 8, 2020. URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20201208000842>

¹⁹ Tong-hyung K. UN chief affirms support for denuclearized North Korea // Up news. August 12, 2022. URL: <https://apnews.com/article/seoul-united-nations-south-korea-antonio-guterres-ad28a6f9cab23771bc983e38b789520e>

²⁰ Resolution 2375. Non-proliferation/Democratic People's Republic of Korea. 2017. URL: <http://unscr.com/en/resolutions/2375>; Resolution 2397 (2017) Adopted by the Security Council at its 8151st meeting, on 22 December 2017. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/463/60/PDF/N1746360.pdf?OpenElement>

²¹ Agreement on Reconciliation, Non-Aggression, and Exchanges and Cooperation between South and North Korea. 13.12.1991. URL: <https://peacemaker.un.org/korea-reconciliation-nonaggression91>

²² Full text of Park's speech on N. Korea // Korea Herald, March 28. 2016. URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140328001400>

²³ A Bill Signed Ratifying the Intergovernmental Agreement on the Settlement of the DPRK's Debt to the Russian Federation on Loans Previously Granted by the Former Soviet Union'. 5 May 2014. URL: <http://www.kremlin.ru/acts/20916> Accessed on 11 May 2015; Humanitarian Assistance / Ministry of Unification, Republic of Korea. URL:

використано у роботі. Адже сайт цього державного органі Північної Кореї не є інформативним, на ньому розміщуються хвалебні листи лідеру КНДР та лідерам дружніх до Північної Кореї держав.

Четверту групу складають *публікації ЗМІ* щодо зовнішньої політики КНДР та проблеми ядерної програми КНДР²⁴.

Отже, вітчизняна наукова школи приділяє увагу розкриттю особливостей зовнішньої політики КНДР. Зарубіжні публікації, здебільшого американські та азіатські, присвячені вказаній проблемі, дозволили з'ясувати цілі і особливості відносин КНДР із РК, Росією та КНР. Не зважаючи на те, що не всі документи та джерела є рівнозначними за змістом, їх сукупності, інформаційності та насиченості виявилось достатньо для розкриття теми та досягнення зазначеної перед автором мети.

1.2. Методологія дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі

Методологічною основою дослідження є такі принципи: історизму, об'єктивності, багатофакторності, системності, світоглядної толерантності,

https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/whatwedo/assistance/; Korea Information - Inter-Korean Relations. An audacious initiative / Korean Cultural Center New York. URL: <https://www.koreanculture.org/korea-information-interkorean-relations>

²⁴ Don't be surprised when South Korea wants nuclear weapons: URL: <https://thebulletin.org/2019/10/dont-be-surprised-when-south-korea-wants-nuclear-weapons/>; Donald Trump vows to answer North Korea nuclear threats with fire and fury: URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/aug/08/donald-trump-north-korea-missile-threats-fire-fury>; Kim Jong Un's 2018 New Year's Address: URL: <https://www.ncnk.org/node/1427>; North Korea assumes leadership of top disarmament group // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-61679432>; North Korea assumes leadership of top disarmament group // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-61679432>; North Korea destroys Kaesong joint liaison office with South // Nikkei Asia. URL: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/N-Korea-at-crossroads/North-Korea-destroys-Kaesong-joint-liaison-office-with-South>; North Korean military warns of "special actions" against South Korea after failed rocket launch // CBS News, April 23, 2012. URL: <http://www.cbsnews.com/news/north-korean-military-warns-of-special-actions-against-south-korea-after-failed-rocket-launch/>; North Korea. Events of 2022. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/north-korea>; North Korea's Nuclear Weapons Program: URL: <https://www.ncnk.org/resources/publications/DPRK-Nuclear-Weapons-Issue-Brief.pdf>; Russia vows to expand relations with North Korea // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-62462276>

всебічності, логічності та методологічного плюралізму. Одним із базових підходів, що формує систему методологічних принципів політології міжнародних відносин, є принцип історизму. Він потребує розгляду міжнародних відносин як процес взаємодії суб'єктів політики в окремий історичний період, а також історичні умови та форми розвитку цього процесу.

Основною вимогою історичного принципу є розгляд історичних подій і явищ як різновиду об'єктивних процесів із властивими йому детермінантами, закономірностями і тенденціями, які досягають науковими засобами в межах історіографічної парадигми. Додержання принципу історизму забезпечує можливість визначити стан дослідження суспільно-політичних процесів у зв'язку із історіографічною ситуацією, яка мала місце в різні періоди накопичення наукових знань з даної тематики.

Для проведення об'єктивного та виваженого дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі необхідним є використання комплексу методів із дотриманням міждисциплінарного підходу, що обумовлюється специфікою проведення наукового пошуку. Принцип історизму передбачає дослідження глибоких процесів, внутрішніх змін у структурі явищ, аналіз причинно-наслідкових зв'язків між окремими фазами розвитку в дослідженні загального історіографічного процесу.

Згідно з принципом історизму, еволюція зовнішньої політики КНДР здійснювалася із урахуванням конкретних політичних, історичних, культурних та економічних умов розвитку міжнародних відносин ХХІ ст. Згідно з даним принципом істина завжди історично конкретна і водночас вимагає аналізу явищ та процесів у контексті динаміки їхнього розвитку, взаємообумовленості та взаємозв'язків з іншими феноменами економічного, міжнародного, політичного життя. Принцип об'єктивності реалізувався через комплексний аналіз сукупності джерел про місце ядерної програми Північної Кореї в її зовнішній політиці.

Принцип системності орієнтує на врахування багатофакторності історичного та історіографічного процесів, на комплексне осмислення

історичних знань. Важливою передумовою реалізації дослідницьких завдань для пізнання історіографії суспільно-політичних процесів має принцип спадкоємності, який часто ігнорувався, особливо у ставленні до наукового доробку попередників. Дотримання цього принципу дає змогу забезпечити зв'язок нових знань з науковими надбаннями попередників та уникати суб'єктивізму в оцінці історіографічного процесу.

Принцип детермінізму висвітлює причинну зумовленість соціальних явищ економічними й політичними факторами, що визначають стан суспільних відносин, специфіку їх формування і прояву. Так, щодо дослідження, то це означає вивчення об'єктивних та суб'єктивних чинників, що вплинули на відносини КНДР з КНР, Росією, РК.

Термінологічний принцип передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження. Даний принцип закладений в основу понятійно-категоріального апарату роботи, а саме визначення поняття «зовнішня політика» в теорії міжнародних відносин.

Важливою складовою теоретико-методологічної основи роботи став принцип багатофакторності, який передбачає дослідження усього спектру об'єктивних та суб'єктивних чинників, що впливають на історичні процеси, явища та події. Саме цей принцип дозволив вивчити усі фактори, які впливають на відносини між КНДР та країнами-сусідами.

Автор також використовує принцип сходження від абстрактного до конкретного. Рух від абстрактного до конкретного в пізнанні означає сходження від неповного, часткового, фрагментарного до більш повного, цілісного і всебічного знання. Термін сходження фіксує ту обставину, що всі попередні поняття в русі не втрачаються, а зберігаються, входять у знятому вигляді в наступні. У рамках дослідження автор вивчає поведінку КНДР на міжнародній арені та завдяки принципу сходження від абстрактного до

конкретного формулює конкретне бачення ядерної програми Північної Кореї у її зовнішній політиці.

Принцип об'єктивізму виражає необхідність неупередженого, об'єктивного, наукового підходу до дійсності, її пізнання та практичного перетворення. Під час дослідження був використаний принцип об'єктивності, який дозволяє визначити рівень співпраці між КНДР та КНР і Росією у сфері економіки та політики. В основі дослідження покладений принцип об'єктивного вивчення джерел, літератури, документальної бази та історичних фактів.

При написанні магістерської роботи був також використаний принцип причинності. Причинність як принцип пізнання дозволяє побачити загальність явищ, неминучість породження одних іншими й так - нескінченно. Цей принцип дав можливість оцінити стан двостороннього співробітництва між КНДР та державами-лідерами сучасному етапі.

При написанні роботи для вирішення поставлених завдань автором були застосовані методи, що містять установки й критерії на певне розуміння й інтерпретацію політичних явищ, які в політології називають підходами.

Зокрема, при написанні роботи автор використовував системний підхід. Сутність його полягає у комплексному дослідженні складних об'єктів (систем), вивчення яких не обмежується особливостями складових їх елементів, а пов'язане, перш за все, з акцентуванням уваги дослідника на характер взаємодії між елементами. З позиції системного підходу можна розглянути будь-яку сферу. Використовуючи даний підхід автор дослідив характер співпраці КНДР із дружніми країнами – КНР та Росією, та РК і США з Японією.

Хронологічний (історичний) підхід дає можливість досліджувати розвиток процесів та подій у хронологічній послідовності. Вивчення історичного досвіду, визначення етапів становлення й розвитку об'єкта дослідження від моменту виникнення до часу вивчення проблеми науковцем, значно збагачує наукове дослідження, підвищує рівень достовірності його

результатів, вказує на компетентність та об'єктивність дослідника. За допомогою даного підходу було досліджено відносини Північної Кореї із міжнародними організаціями, США, РК, КНР та Росією в хронологічній послідовності.

Компаративний підхід довів високу продуктивність, про що свідчать порівняльні дослідження політичних систем і культур, формування політичних інститутів (Г. Алмонд, С. Верба, Р. Інглхарт й ін.). Метод передбачає зіставлення однотипних політичних явищ, об'єктів, різних засобів виконання одних і тих же політичних функцій і т. д. з метою виявлення їх загальних і специфічних рис, знаходження найбільш ефективних форм політичної організації, чи оптимальних шляхів вирішення завдань²⁵. Будь-яке порівняльне дослідження включає такі етапи: а) відбір та опис фактів, б) виявлення та опис тотожності та відмінностей; в) формування взаємозв'язків між елементами політичного процесу та іншими соціальними явищами у формі експериментальних гіпотез; г) подальша перевірка гіпотез; д) «визнання» деяких основоположних гіпотез²⁶.

Дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі виконувалось завдяки системі загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Так, автором було застосовано методи аналізу та синтезу. Аналіз та синтез є достатньо взаємопов'язаними і інтегрування в одне ціле²⁷. Особливо завдяки синтезу автору вдалося дійти до висновку щодо реалізації зовнішньої політики КНДР.

Автором було використано метод абстрагування, мета якого виокремлення властивостей, які є досить вагомими під час дослідження. Автор

²⁵Comparative Politics. A Theoretical Framework. N.Y., 2004. P. 53.

²⁶Отделенцев Є. Політологічні парадигми і методи: філософсько - категоріальні підходи до аналізу та систематизації // Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія психологія комунікації». 2011. № 2. URL: <http://www.social-science.com.ua/публікація/426>

²⁷ Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. Київ: Академвидав, 2004. С. 89.

застосував цей метод для того, щоб відзначити позицію міжнародних акторів щодо ядерної програми КНДР.

У будь-якій науковій роботі використовується метод узагальнення. Він включає в себе перехід від менш загальних до більш загальних знань. Зокрема, цей метод допоміг обґрунтувати позицію міжнародних організацій та провідних держав світу щодо ядерної програми КНДР та саме завдяки ньому автор визначив основні висновки цього дослідження.

Метод групування націлений на поділі отриманої інформації на групи за певними ознаками для більш детального вивчення. Зокрема, саме цей метод був застосований автором для формування джерельної бази, яка була поділена на чотири групи.

Метод контент-аналізу дає можливість визначити рівень ставлення світової спільноти до дій керівництва КНДР загалом та щодо її ядерної програми.

Метод івент-аналізу допомагає дослідити динаміку політичних ситуацій. В основі цього методу покладено імперативне дослідження подій та їх інтенсивності з метою виявлення можливих шляхів розвитку, а також визначення найважливіших компонентів політичного процесу. Івент-аналіз дає можливість відтворити послідовність подій, в хронологічній послідовності, надати відповідну характеристику, що спирається на створену класифікацію дій та подій.

Методи історизму зорієнтовані на розгляд об'єктів пізнання в історичному плані. Зокрема, історично-генетичний метод (ретроспективний або метод історичного моделювання) використовується для відображення причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей історичних подій²⁸. У роботі цей метод застосовано до дослідження розвитку відносин КНДР з КНР, РК, Росією та міжнародними організаціями. Історико-генетичний метод дозволив

²⁸ Герасимчук Т.Ф. Теоретико-концептуальні основи та методи дослідження міжнародних відносин // Український історичний журнал. 2006. № 5. С. 186-199. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2006_5_186

показати причинно-наслідкові зв'язки і закономірності історичного розвитку міждержавних відносин КНДР із КНР, РК, Росією. Історико-порівняльний метод застосований насамперед у зіставленні загальних тенденцій розвитку зовнішньої політики КНДР в різні часові проміжки з різними акторами міжнародних відносин.

За допомогою системного методу було розкрито основні тенденції, внутрішні та зовнішні фактори, які відображають зміст міждержавного співробітництва КНДР.

Застосування статистичного методу дозволило підтвердити деякі факти конкретними цифрами щодо проблеми. Статистичний метод покладений в основу аналізу джерельного матеріалу довідкового і статистичного характеру. Використання великого за обсягом статистичного матеріалу, насамперед, показників економічного співробітництва, зумовили необхідність використання статистично-аналітичного методу, що дозволило простежити специфіку розбудови відносин між КНДР та КНР і Росією в політичній й економічній сферах.

Метод моделювання дозволяє зробити висновок, що у короткостроковій перспективі співробітництво між КНДР та Росією буде збільшуватись через дії Росії в Україні та пошуки РФ союзників.

Політичне прогнозування – наукове дослідження (передбачення) перспектив конкретного політичного суб'єкта, політичної ситуації та політичного процесу загалом.

Розрізняють внутрішньополітичне та зовнішньополітичне прогнозування. У зв'язку зі специфікою роботи, автор використовує зовнішньополітичне прогнозування, що здійснює прогнози щодо суб'єктів, явищ і процесів у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики. Воно є джерелом всебічної інформації про загальну обстановку у світі, регіоні, країні, про тенденції, напрями розвитку і чинники, що стимулюють певні події, сприяє баченню нових можливостей суспільно-політичного розвитку. В прогнозуванні міжнародних відносин передусім зосереджуються на

взаємовідносинах держав. За допомогою зовнішньополітичного прогнозування автор робить припущення щодо ядерної програми КНДР та варіантів її поведінки на міжнародній арені.

Отже, під час дослідження обраної теми автором були застосовані методи не лише історичного характеру, а й політичного – інструментарії у сфері міжнародної економіки, країнознавства, теорії міжнародних відносин та інших гуманітарних дисциплін.

Підсумовуючи викладене в першому розділі, слід зауважити, що:

По-перше, наукова розробка теми дослідження репрезентована у наукових працях вітчизняних, західних та азійських науковців. Зокрема найбільший доробок мають південнокорейські дослідники, тоді коли серед українських науковців тема тільки набуває актуальності. Джерельна база, у зв'язку з темою дослідження, здебільшого представлена перекладами нормативно-правових актів, офіційних виступів, інформації з офіційних сайтів та матеріалами ЗМІ.

По-друге, для дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі - автор використав як загальні, так і конкретнонаукові принципи та підходи. Дана робота виконана на основі хронологічного, компаративного, діалектичного та системного підходу з використанням принципів об'єктивності, історизму, детермінізму та багатофакторності. Аналіз існуючих принципів та підходів пізнання, наукових методів та інформаційних джерел дозволяє визначити методологію дослідження зовнішньої політики КНДР.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Цілі зовнішньої політики та участь у міжнародних організаціях як складова зовнішньої політики КНДР

Поєднуючи розподіл влади в міжнародній системі та внутрішньополітичній системі, Північна Корея стикається з політичною дилемою. З одного боку, влада повинна продовжувати підтримувати ідеологію чучхе та політичну структуру Сурьонг, щоб підтримувати легітимність лідера держави, що робить північнокорейське суспільство закритим і захищеним від іноземної інформації. З іншого боку, щоб оговтатися від економічних невдач і збільшити свій військовий потенціал, Північна Корея повинна просувати економічну політику відкритих дверей, яка неминуче призводить до потоку інформації із зовнішнього світу в закриту північнокорейську країну. Ця дилема впливає з внутрішньої політики Північної Кореї, яка суперечить демократичним цінностям. Якщо Північна Корея піде на поступки демократичним цінностям і капіталізму, це легко призведе до втрати її внутрішньої легітимності, і вона зіткнеться з ризиком краху режиму.

Таким чином, внутрішня політика Північної Кореї суттєво обмежує її варіанти зовнішньої політики. За допомогою цієї лінії аргументів зовнішня політика Північної Кореї намагалася знайти тонкий баланс між цими двома стратегіями; однак цей баланс не є настільки успішним, щоб спричинити відновлення північнокорейської економіки.

У цій ситуації, коли виживання режиму ототожнюється з виживанням нації, єдиним варіантом зовнішньої політики, який Північна Корея може проводити сьогодні, є залучення якомога більше допомоги для економічного розвитку без будь-якого іноземного втручання. Дійсно, економічна допомога може бути сумісною з ідеологією чучхе. Оскільки Північна Корея розглядає економічну допомогу ззовні як форму данини, данина може не тільки зміцнити

внутрішню легітимність Північної Кореї, але й підтвердити її міжнародний статус, підтвердити її міжнародну політику та легітимізувати її міжнародну владу.

З цією метою Північна Корея використовує тактику «стратегічного обману»: програмні спроби ввести в оману потенційних опонентів щодо своїх намірів і можливостей. Використовуючи цю тактику, Північна Корея протягом багатьох років робить кроки на зустріч в переговорах із РК та США, щоб отримати економічну допомогу, але врешті-решт припиняє переговори або створює фундаментальні вади в угодах чи спільних деклараціях, звинувачуючи інших у недотриманні умов²⁹.

Також режим країни використовує кожен можливість критикувати політичні та військові маневри Сполучених Штатів, Південної Кореї і Японії. Таким чином, такі дії, як війна США проти Іраку, спільні військові навчання Південної Кореї зі Сполученими Штатами, «Командний дух» і переформулювання американсько-японського альянсу, стали виправданням для дипломатичних маневрів Північної Кореї.

У той же час Північна Корея використовує «вороже» міжнародне середовище для виправдання своєї внутрішньої політики. Наприклад, політика «війська на першому місці» стає корисним інструментом як усередині країни, так і на міжнародному рівні. Виправдовуючи всередині країни те, що збільшення її військового потенціалу безпосередньо забезпечує незалежність від зовнішнього світу, Північна Корея може використовувати розробку балістичних ракет і ядерної зброї як переговорний прийом для отримання економічної допомоги.

Враховуючи характер зовнішньої політики Північної Кореї, очікується, що режим роботи Північної Кореї буде продовжуватися. Це особливо актуально в ситуації, коли інші п'ять держав - Сполучені Штати, Південна

²⁹ Koga K. The Anatomy of North Korea's Foreign Policy Formulation // North Korean Review. 2009. №5(2). P. 26. URL: https://www.researchgate.net/publication/250207441_The_Anatomy_of_North_Korea's_Foreign_Policy_Formulation

Корея, Японія, Китай і Росія - віддали б перевагу стабільності на Корейському півострові, навіть якщо їм доведеться надати економічну допомогу Північній Кореї без будь-яких істотних поступок, що еквівалентно підтримці тамтешнього режиму. Крім того, цей утилітарний розрахунок витрат і вигод змушує Північну Корею з більшою ймовірністю вибирати дипломатію примусу щодо зовнішнього світу, а не реформувати внутрішню політику.

Таким чином, навіть якщо шестисторонні переговори тривають, перспективи денуклеаризації на Корейському півострові туманні. Слід визнати, що з точки зору денуклеаризації вони, швидше за все, залишаться неефективними. Вони не можуть підтримувати статус-кво через розробку Північною Кореєю ядерної зброї та ракет. Однак є чотири причини, чому шестисторонні переговори необхідно підтримувати та використовувати для цілей спільних планів дій інших п'яти держав³⁰.

По-перше, враховуючи витрати та вигоди шестисторонніх переговорів і – Сполучених Штатів, Південної Кореї, Японії, Китаю та Росії статус-кво у формі регіональної стабільності можна зберегти за допомогою переговорів.

По-друге, якщо шестисторонні переговори будуть припинені через їхню неефективність щодо поведінки Північної Кореї, інші п'ять держав, швидше за все, втратять можливість зрозуміти погляди інших щодо Північної Кореї, а також їхні національні інтереси на Корейському півострові.

По-третє, взаємодія з Північною Кореєю, незважаючи на небезпеку дезінформації, може забезпечити краще розуміння конкретних вимог Північної Кореї та повідомити про «червону лінію» шляхом спостереження за поведінкою Північної Кореї на переговорах.

По-четверте, і, мабуть, найважливіше, інші п'ять держав можуть використовувати форум для координації спільного плану на випадок надзвичайних ситуацій, оскільки в регіоні виникнуть ризики для безпеки, якщо Північна Корея раптово зазнає краху. Без будь-якої координації на

³⁰ Reilly J. A glimmer of hope for North Korea in 2023 // East asia forum. 8 February 2023. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/02/08/a-glimmer-of-hope-for-north-korea-in-2023/>

випадок непередбачених ситуацій між ними дуже ймовірно, що інші п'ять держав зіткнуться з серйозними ризиками для безпеки, включаючи потоки біженців і розповсюдження ядерної зброї та крилатих ракет таким недержавним суб'єктам, як члени Аль-Каїди, сепаратисти Чечні. У цьому сенсі шестисторонні переговори є корисним дипломатичним інструментом для інших п'яти держав, оскільки вони можуть принаймні підтримувати стабільність на Корейському півострові, а переговори можна в найкращому випадку використовувати для координації між держави.

Важливим інструментом зовнішньої політики КНДР є зовнішня торгівля. Питаннями торговельної політики Північної Кореї займаються різні партійні та державні органи. Урядові підрозділи були реорганізовані в серпні 1998 року до конституції в міністерство торгівлі. Історично торгівля здійснювалася через кілька великих торгових фірм. Ця система була частково децентралізована в 1984 році, і зараз, як повідомляється, працює приблизно 100 торгових фірм. Теоретично Північна Корея підтримує систему кількох валют і обмінних курсів. Насправді, незважаючи на те, що національна валюта все ще використовується як засіб для дрібних транзакцій, вона, здається, не використовується як засіб збереження вартості чи навіть засіб обміну для більших транзакцій, і економіка виглядає фактично доларизованою³¹.

Уряд Північної Кореї зазвичай не публікує дані міжнародної торгівлі. В принципі, «дзеркальна статистика», яку повідомляють торгові та інвестиційні партнери Північної Кореї, може бути використана для визначення зовнішніх операцій Північної Кореї. Ці дані є предметом значної невизначеності: наведені тут цифри базуються на поданнях країн-партнерів до МВФ і СОТ, доповнених даними Ради національного об'єднання Південної Кореї (NUB) щодо країн, які не повідомляють про товарну структуру торгівлі з Північною Кореєю до міжнародних організацій. Згідно зі стандартними правилами

³¹ North Korea. Events of 2022. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/north-korea>

бухгалтерського обліку внески допомоги в натуральній формі не включаються в ці дані³².

Північна Корея ратифікувала шість угод про права людини, але немає доказів того, що уряд ефективно виконуватиме ці угоди чи будь-які інші документи з прав людини. У звіті СОІ за 2014 рік зроблено висновок, що урядовці несуть відповідальність за злочини проти людства. Він рекомендував Раді безпеки ООН передати ситуацію до Міжнародного кримінального суду.

16 грудня 2021 року Генеральна Асамблея ООН консенсусом ухвалила резолюцію із засудженням прав людини в Північній Кореї. 1 квітня 2022 року Рада ООН з прав людини ухвалила консенсусом резолюцію щодо прав людини в Північній Кореї.

Уряд США наразі накладає санкції, пов'язані з правами людини, на урядові установи Північної Кореї, а також на Кім Чен Ина та кількох інших високопосадовців. У грудні 2021 року Європейський Союз розширив санкції, пов'язані з правами людини, на двох високопосадовців уряду та вищої прокуратури країни. У квітні Європейський парламент ухвалив резолюцію про права людини в Північній Кореї, в якій наголошується на важливості відповідальності за минулі та поточні злочини проти людства.

У 2022 році уряд Північної Кореї вжив екстремальних і непотрібних заходів під приводом захисту від поширення Covid-19, які ще більше ізолювали країну, тримаючи її кордони закритими, обмежуючи зовнішню торгівлю до мінімального рівня та обмежуючи подорожі та розповсюдження продукти харчування та інші продукти всередині країни.

Переїзд з однієї провінції в іншу або виїзд за кордон без попереднього дозволу є незаконним у Північній Кореї, і такі обмеження суворо дотримувались протягом року, що спричинило серйозні труднощі. Уряд посилив заборону на «нелегальні» поїздки до Китаю з прикордонними

³² North Korea. Events of 2022. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/north-korea>

буферними зонами, створеними в серпні 2020 року, які простягаються на один-два кілометри від північного кордону і діяли безперервно в 2022 році.

Прикордонникам наказано «беззастережно стріляти» на місці всіх, хто в'їжджає або виїжджає без дозволу. Було кілька повідомлень про те, що прикордонники стріляли в північнокорейців, які намагалися покинути країну, деякі призвели до смерті.

Протягом року майже всі міжнародні поїздки залишалися під забороною. У січні Північна Корея відновила транскордонну залізничну торгівлю та відкрила «дезінфекційний центр» в Уйджу, провінція Північний Пхьонган, побудований у березні-квітні 2021 року, де карантин продуктів тривав до трьох місяців. Він зупинив його після спалаху Covid-19 у Дандуні у квітні та відновив його у вересні 2021 року³³.

Офіційна торгівля продовжувалася на мінімальному рівні, а неофіційна в основному припинилася. Весь міжнародний персонал агентств ООН і неурядових організацій покинув країну, залишилося дуже мало дипломатів.

Уряд зберіг посилені обмеження на внутрішні поїздки через Covid-19 із суворими вимогами щодо дозволів на подорожі для тих, кому дозволено пересуватися. Влада збільшила контрольні-пропускні пункти на дорогах, заблокувала міжрайонні пересування та посилила контроль, щоб запобігти «нелегальним» подорожам. Ці заходи завдають серйозної шкоди засобам існування людей та їхній можливості отримати доступ до їжі, ліків та інших товарів першої необхідності, що призводить до відсутності продовольчої безпеки та інших серйозних проблем.

Мережі активістів у Китаї та Південній Кореї, які допомагають північнокорейцям покинути свою країну та переправитися транзитом через Китай до безпечної третьої країни, заявили, що вони стикаються з серйозними

³³ Frohman B. The China-North Korea Strategic Rift: Background and Implications for the United States. URL: https://www.uscc.gov/sites/default/files/2022-01/China-North_Korea_Strategic_Rift.pdf.

перешкодами через збільшення кількості випадкових перевірок на дорогах у Китаї та посилення стеження.

Багато північнокорейців у Китаї місяцями переховувалися в безпечних будинках, оскільки китайський уряд намагався затримати північнокорейських біженців і повернути їх до Північної Кореї, порушуючи зобов'язання Китаю як держави-учасниці Конвенції ООН про біженців. Жителі Північної Кореї, які втікають до Китаю, повинні бути захищені як біженці на місці, тому що після повернення вони будуть покарані за те, що вони виїхали без дозволу.

Північнокорейське законодавство стверджує, що виїзд з країни без дозволу є злочином «зради нації», що карається смертною карою. Комісія ООН з розслідування прав людини в КНДР у 2014 році виявила, що особи, яких примусово повернув китайський уряд, стикаються зі злочинами проти людства в Північній Кореї. Дуже мало північнокорейців тікають з країни. У 2019 році трохи більше 1000 північнокорейців втекли на південь, але лише 42 досягли Південної Кореї в період з січня по вересень 2022 року³⁴.

Наприкінці вересня 2022 року пожвавились зовнішні контакти КНДР. Так, було відновлено рух вантажних потягів із китайського прикордонного міста Даньдун до північнокорейського Сінуюджу. Спочатку Північна Корея в основному імпортувала промислові товари, але митні дані Китаю показують, що імпорт ліків і рису в жовтні підскочив до найвищого рівня з 2020 року. Двостороння торгівля досягла 125,7 млн доларів США в листопаді 2022 року, переважаючи ліки та продукти харчування³⁵.

Наприкінці грудня 2022 року джерела новин запропонували плани повернути робітників з КНДР до Росії, тоді як з'явилися повідомлення про те, що північнокорейські фірми планують відновити своє контрактне виробництво та транскордонну торгівлю з Китаєм. Такі заходи дозволять КНДР отримати цінну іноземну валюту, обмежуючи вхідні поїздки.

³⁴ North Korea. Events of 2022. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/north-korea>

³⁵ Reilly J. A glimmer of hope for North Korea in 2023 // East asia forum. 8 February 2023. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/02/08/a-glimmer-of-hope-for-north-korea-in-2023/>

Посилення військового протистояння також обмежило потенціал для відновлення гуманітарної допомоги, оскільки Північна Корея провела понад 90 випробувань крилатих і балістичних ракет у 2022 році. У той час як Кім Чен Ин неодноразово сигналізував про свою рішучість продовжувати розробляти ядерну зброю, Пхеньян поки що це зробив. утримався від проведення свого довгоочікуваного сьомого ядерного випробування, можливо, через заперечення Китаю³⁶.

Але ракетна програма Північної Кореї та військова наполегливість негативно вплинули на її відносини з Південною Кореєю, яка раніше була основним джерелом гуманітарної допомоги для Північної Кореї. Обрання нового президента Південної Кореї Юн Сук Їоля в травні 2022 року було частиною циклу ескалації. Юн відновив масштабні спільні військові навчання зі Сполученими Штатами та прийняв чітку стратегію «око за око» у відповідь на провокації КНДР.

На початку січня 2023 року Юн навіть висловив занепокоєння з приводу стримувальних зусиль Сполучених Штатів, припустивши, що Сеул має бути включений до «планування ядерної зброї, обміну інформацією, навчань і навчання», припущення, яке Вашингтон швидко відхилив .

Тим часом із Північної Кореї продовжують надходити тривожні ознаки. Зовсім недавно, з настанням весняного сільськогосподарського сезону в Північній Кореї, здається, що хімічних добрив бракує в цей вирішальний момент посівного циклу.

Зважаючи на те, що Пхеньян продовжує свою програму ядерної зброї, президент у Сеулі є жорстким, війна, що триває в Україні, і загострення стратегічної конкуренції між США та Китаєм, перспективи відновлення гуманітарної допомоги Північній Кореї виглядають туманними.

Без пом'якшення санкцій чи значної гуманітарної допомоги найкраща надія на покращення умов існування в Північній Кореї покладається на

³⁶ Reilly J. A glimmer of hope for North Korea in 2023 // East asia forum. 8 February 2023. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/02/08/a-glimmer-of-hope-for-north-korea-in-2023/>

відновлення прикордонної торгівлі з Китаєм, що супроводжується поверненням до сприятливих для ринку заходів усередині країни. Завершення заходів Китаю щодо нульового поширення COVID-19 дає певну надію серед темних хмар, які продовжують нависати над Корейським півостровом³⁷.

Слід сказати і про взаємодію КНДР із міжнародними організаціями. Хоча перша взаємодія КНДР з міжнародними організаціями передувала фактичному заснуванню північнокорейської держави, на початку Пхеньян продемонстрував досить нерішучу позицію щодо перспектив взаємодії з міжнародними організаціями. Таким чином, зовнішні стосунки Північної Кореї до кінця 1950-х років були обмежені товариством соціалістичних держав. Однак, починаючи з 1960-х років, як регіональний, так і міжнародний політичний контекст почав істотно змінюватися. Разом з послаблення американсько-радянських і американсько-китайських відносин на початку 1970-х рр., з'явилися шляхи до ширшого кола співпраці для КНДР³⁸.

27 травня 1991 року Північна Корея оголосила про своє рішення приєднатися до ООН та подала офіційну заявку на членство 8 липня 1991 року. Вже 8 серпня 1991 року Рада Безпеки ООН (РБ ООН) прийняла резолюцію 702 РБ ООН, рекомендувавши обидві Кореї Генеральній Асамблеї ООН (ГА ООН) для членства. 17 вересня 1991 року ГА ООН прийняла обидві країни відповідно до резолюції 46/1.

У листопаді 1993 р. Північна Корея вперше висловила бажання приєднатися до Регіонального форуму АСЕАН і підтвердила своє прагнення під час візиту тодішнього віце-міністра закордонних справ Чой Вуджин до Індонезії, Малайзії та Таїланду в липні 1995 р. Приєднання Північної Кореї до Регіонального форуму АСЕАН було закладено в ширші дипломатичні

³⁷ Reilly J. A glimmer of hope for North Korea in 2023 // East asia forum. 8 February 2023. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/02/08/a-glimmer-of-hope-for-north-korea-in-2023/>

³⁸ Ballbach J.E. North Korea's Engagement in International Institutions: The Case of the ASEAN Regional Forum Eric J. Ballbach // International Journal of Korean Unification Studies. Vol. 26, №. 2. 2017. P. 39.

контакти КНДР з міжнародним співтовариством на початку 2000-х років, як на двосторонній, так і на багатосторонній основі. Північної Кореї.

Членство КНДР в Регіональному форумі АСЕАН було підтримано як РК, так і декількома країнами Південно-Східної Азії, які передбачали більш плідну роль Регіонального форуму АСЕАН у вирішенні регіональних конфліктів³⁹.

Міжсесійна група Регіонального форуму АСЕАН із заходів зміцнення довіри і превентивної дипломатії є основою міжсесійної діяльності Регіонального форуму АСЕАН на рівні Track-I, діючи як центр обміну інформацією. Північнокорейські офіційні особи вперше взяли участь у зустрічі цієї Міжсесійної групи у Куала-Лумпурі у квітні 2001 року. З 2001 по квітень 2016 року КНДР брала участь в 11 з 31 зустрічей Міжсесійної групи Регіонального форуму АСЕАН із заходів зміцнення довіри і превентивної дипломатії, неодноразово використовуючи цей майданчик для звернення до інших членів як через офіційні заяви, так і через неформальні консультації. Наприклад, після першої публічної заяви про володіння ядерною зброєю у лютому 2005 року та подальше рішення про вихід із шестисторонніх переговорів офіційні особи Північної Кореї використовували зустріч у Німеччині Міжсесійної групи Регіонального форуму АСЕАН із заходів зміцнення довіри і превентивної дипломатії, щоб надати ширший контекст цьому оголошенню через офіційну заяву голови делегації КНДР. Подібним чином у грудні 2011 року КНДР використала зустріч цієї Групи у Пномпень, щоб висловити своє бажання повернутися до шестисторонньої угоди⁴⁰.

Пхеньян періодично висловлював зацікавленість у приєднанні до Міжнародного валютного фонду (МВФ), Світового банку та Азіатського банку розвитку (АБР) і офіційно подав заявку на приєднання до АБР у серпні 2000

³⁹ Ballbach J.E. North Korea's Engagement in International Institutions: The Case of the ASEAN Regional Forum Eric J. Ballbach // International Journal of Korean Unification Studies. Vol. 26, №. 2. 2017. P. 40.

⁴⁰ Ballbach J.E. North Korea's Engagement in International Institutions: The Case of the ASEAN Regional Forum Eric J. Ballbach // International Journal of Korean Unification Studies. Vol. 26, №. 2. 2017. P. 54.

року. Проте переговори про членство ніколи не досягли значного прогресу, оскільки вони були зачепився за небажання Північної Кореї дозволити такий доступ до економічних даних та інформації, який необхідний для членства в цих організаціях, її позицію в списку США держав, що підтримують тероризм, і опозицію Японії щодо невирішених політичних питань.

За звичайних обставин, якби Північна Корея приєдналася до цих організацій, за відсутності значної переорієнтації внутрішньої економічної політики, було б малоймовірно, що багатосторонні банки розвитку нададуть значні позики. Однак, враховуючи політичне значення Північної Кореї для США та Японії (впливових акціонерів Світового банку та домінуючих акціонерів АБР), можна було б очікувати, що Північна Корея може отримати сприятливе ставлення. Технічні консультації та допомога справді були б важливішими, ніж пряме кредитування, яке, зрештою, лише доповнювало б діяльність приватних інвесторів. Якщо взяти до уваги В'єтнам (ще одну азіатську економіку з перехідною економікою, де уряд провів швидкі економічні реформи) і скоротити кредитну програму багатосторонніх банків розвитку для меншої кількості населення Північної Кореї, можна отримати позики в розмірі 150-250 мільйонів доларів США щорічно. Не тривіально, але недостатньо для фінансування навіть програми відновлення. Більше грошей може бути доступно, якщо США, Японія, Південна Корея та інші створять спеціальний фонд для Північної Кореї у Світовому банку або АБР.

Такий фонд може бути особливо корисним способом політичного відмивання японських репарацій. Цілком можливо, що за певних обставин Північна Корея могла б отримати кредити міжнародної фінансової установи, навіть якщо б вона не була членом. Наприклад, Світовий банк підтримує спеціальну програму миру та сталого розвитку на Близькому Сході, за допомогою якої він надає позики на території, контрольовані Палестинською владою. Він також прийняв політику, яка дозволяє йому допомагати країнам, які виходять із кризи, навіть якщо вони не є членами Банку з доброю репутацією. Ця політика була прийнята після того, як Банку було заборонено

надавати кредити Камбоджі через проблему із заборгованістю. Ключовими атрибутами в цих випадках є кооперативний уряд-реципієнт і сильна підтримка з боку основних акціонерів Банку. Співробітники банку також висловили думку в приватному порядку, що незалежна, бідна Північна Корея, ймовірно, зможе отримати більше кредитів, ніж об'єднана Корея із середнім рівнем доходу.

Північна Корея була запрошена на спільні щорічні збори Світового банку та МВФ у 2000 році, але відмовився бути присутньою. У будь-якому випадку, врегулювання постколоніальних претензій з Японією затьмарить усе, що Північна Корея може очікувати від багатосторонніх банків розвитку⁴¹.

2.2. Міжкорейське питання у зовнішній політиці КНДР

Напруга між Південною Кореєю та Північною Кореєю залишалася високою після Корейської війни, посилившись такими інцидентами, як спроба вбивства Пак Чон Хі північнокорейськими командосами в 1968 році, бомбардування Рангуна в 1983 році та знищення Північної Кореї бомбою уповільненої дії Південнокорейський авіалайнер над тайсько-бірманським кордоном у 1987 році. Перший значний контакт між двома державами відбувся на початку 1972 року, коли Уряд Парку вів таємні переговори з Північною Кореєю. У липні було оприлюднено спільну заяву, в якій було оголошено про домовленість щодо формули національного возз'єднання. Однак наступний діалог між Північчю та Півднем був недовгим.

На початку 1990-х років знову з'явилися ознаки зближення між двома Кореями. Здавалося, відносини між Північчю та Півднем досягли важливої віхи, коли в грудні 1991 року було підписано пакт про примирення та ненапад. На початку того ж року Північна Корея відмовилася від своїх наполегливих

⁴¹Noland M. North Korea's External Economic Relations (Paper) // Peterson Institute for International Economics. URL: <https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/north-koreas-external-economic-relations-paper>

вимог щодо єдиного членства Кореї в Організації Об'єднаних Націй, і дві держави були прийняті окремо . до ООН 17 вересня. Потенціал Північної Кореї щодо створення ядерної зброї незабаром після цього став джерелом занепокоєння для Півдня. Зі смертю північнокорейського лідера Кім Ір Сена у липні 1994 року знову запалилася надія на подальше примирення та мирне возз'єднання півострова, а в жовтні ядерне питання здавалося вирішеним, коли Північ погодилася закрити експериментальний ядерний реактор в обмін на те, що Сполучені Штати організують фінансування та будівництво два реактори, здатні виробляти електроенергію.

Уряд Південної Кореї почав надавати гуманітарну допомогу Північній Кореї в 1995 році, коли Північна Корея звернулася до міжнародної спільноти з проханням про гуманітарну допомогу. Питання про надання гуманітарної допомоги Північній Кореї було піднято у зв'язку з погіршенням продовольчої ситуації в КНДР⁴².

Уряд Південної Кореї, усвідомлюючи, що гуманітарна допомога допомагає захищати та просувати соціальні права народу Північної Кореї та що вона відновлює корейську національну громаду в довгостроковій перспективі, продовжував надавати допомогу в комплексному розгляді міжкорейських відносин, гуманітарна ситуація в Північній Кореї та фінансовий стан Південної Кореї. До цього часу уряд надавав гуманітарну допомогу Північній Кореї прямо чи опосередковано через НУО.

Уряд Південної Кореї надав допомогу, включаючи рис і ліки, у відповідь на стихійне лихо в Північній Кореї, а також надає допомогу найбільш знедоленим членам суспільства, включаючи немовлят, дітей раннього віку, вагітних жінок та інвалідів. Уряд прагне суттєво допомогти північнокорейському народу шляхом всебічної підтримки сільськогосподарських, тваринницьких, лісових та екологічних проектів. Уряд РК виділив 117,7 мільярдів вон через Міжкорейський фонд співробітництва на

⁴² Humanitarian Assistance / Ministry of Unification, Republic of Korea. URL: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/whatwedo/assistance/

підтримку немовлят, дітей раннього віку та людей з обмеженими фізичними можливостями, а також на проекти неурядових організацій у сфері охорони здоров'я та відновлення лісів. Приватні організації надали поживних страв, ліків, сільськогосподарських матеріалів, саджанців тощо на суму 718,3 мільярда вон⁴³.

На рубежі 21-го століття багато корейців вірили, що час возз'єднання півострова може бути близьким. Сонячна політика Кім Де Чжуна призвела до зустрічі на вищому рівні з лідером Північної Кореї, і деяким сім'ям було дозволено подорожувати через кордон для зустрічі. У 2003 році розпочато будівництво спільного промислового комплексу «Північ-Південь» і об'єкта безмитної торгівлі за адресою Кесон, Північна Корея, яка була запланована в період потепління відносин наприкінці 1990-х років. За кілька років кілька десятків південнокорейських компаній мали там потужності, серед них текстильні, хімічні, машинобудівні та електронні заводи. На підприємствах працювали як північні, так і південні корейці, а туристичним групам дозволялося відвідувати комплекс із Південної Кореї. Крім того, на Літніх Олімпійських іграх 2000 року в Сіднеї та на кількох Олімпійських та Азійських іграх після цього спортсмени Північної та Південної Кореї марширували під одним прапором (на одному з них був зображений силует півострова) під час церемоній відкриття та закриття, хоча вони змагалися як окремі команди.

Міжкорейський саміт 2000 року проклав шлях для возз'єднання членів розлучених сімей у двох Кореях. З того часу до 2015 року було проведено загалом 20 міжкорейських сімейних зустрічей. Центр возз'єднання сімей було створено на курорті Маунт Гомган для міжкорейських зустрічей розсіяних сімей. Крім того, обидві сторони окремо провели сім раундів відеозустрічей між 2005 і 2007 роками.

⁴³ Humanitarian Assistance / Ministry of Unification, Republic of Korea. URL: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/whatwedo/assistance/

На жаль, ці зустрічі не відбулися після останнього заходу на горі Гомгансан у 2015 році. Однак дві Кореї зараз розглядають можливість проведення різних обмінів між розділеними сім'ями, включно з відновленням сімейних зустрічей 15 серпня, як узгоджено в Декларації Панмунджом⁴⁴.

Тим не менш, відносини згодом зіпсувалися, оскільки Північна Корея визнала, що продовжувала розробляти ядерну зброю. у 2005 році КНДР визнала, що володіє такою зброєю, а в жовтні 2006 року випробувала свій перший ядерний пристрій. Однак діалог між двома сторонами тривав, що призвело до двох важливих подій у 2007 році: у травні потяги як з Півночі, так і з Півдня перетнули демілітаризовану зону на іншу сторону, перша така подорож з часів Корейської війни; а в жовтні Ро Му Хьон зустрівся з Кім Чен Іром у Пхеньяні для другого саміту.

Важливою подією у між корейському діалозі було створення у 2004 році промислового комплексу Кесон (КІС), який розташований у Північній Кореї, навпроти демілітаризованої зони від Південної Кореї. Проект в основному фінансувався Півднем для розширення співпраці. Південна Корея заявила, що метою КІС є розвиток промислового парку, де південнокорейські компанії могли б виробляти свою продукцію з використанням північнокорейської праці. РК стверджувала, що це допоможе Північній Кореї почати реформувати свою економіку, яка перебуває у жахливому стані, і зменшить напруженість між двома Кореями. Це також розглядалося як спосіб заохотити компанії зберігати виробництво на місцевому рівні, а не переїжджати до Китаю чи інших країн з низьким рівнем оплати праці.

Незважаючи на те, що це приватне підприємство, керувалось Hyundai Asan, частиною Hyundai Group, і Korea Land Corporation (також південнокорейська компанія), обидва уряди брали участь у ініціативі. Уряд Південної Кореї заохочував компанії переносити туди свою діяльність, включаючи страхування політичних ризиків для покриття збитків у своїх

⁴⁴ Korea Information - Inter-Korean Relations. An audacious initiative / Korean Cultural Center New York. URL: <https://www.koreanculture.org/korea-information-interkorean-relations>

інвестиціях. Всі вироблені там товари експортувалися на продаж до Південної Кореї. КІС став безмитною зоною, для в'їзду на територію комплексу віза була не потрібна⁴⁵.

Обрання Лі Мен Бака президентом Південної Кореї в грудні 2007 року почало черговий період погіршення міжкорейських відносин, оскільки Лі зайняв більш жорстку позицію з Пхеньяном. У 2008 році Північна Корея оголосила, що планує закрити сухопутний кордон і всі невійськові телефонні зв'язки з Південною Кореєю. Північнокорейські офіційні особи продовжили ці заяви в січні 2009 року, коли вони заявили, що всі військові та політичні угоди з Південною Кореєю будуть анульовані; у травні того ж року Північ також оголосила, що всі бізнес-контракти, що стосуються спільного промислового комплексу Kaesong North-South, будуть скасовані.

У серпні 2009 року Північна Корея послала делегацію високого рівня на похорони Кім Де Чжуна. Згодом делегація зустрілася з президентом Лі. Протягом цього часу Північна Корея звільнила південнокорейського робітника, який був затриманий у Кесоні, і дві Кореї вперше з 2007 року скликали возз'єднання розділених сімей. Однак це виявилось ще одним короткочасним розрядом.

У листопаді 2009 року кораблі ВМС Північної та Південної Кореї вступили в перестрілку вздовж Північної граничної лінії, перше таке зіткнення за сім років. У березні наступного року південнокорейський корвет Cheonan затонув після вибуху, убивши 46 південнокорейських моряків. Міжнародне розслідування інциденту повідомило, що «докази переконливо вказують на висновок, що торпеду випустила північнокорейська підводний човен».

⁴⁵ What is the Kaesong Industrial Complex? // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/business-22011178>

Північна Корея відкинула звіт⁴⁶, а деякі південнокорейські та американські вчені також поставили під сумнів розслідування⁴⁷.

У березні 2010 року південнокорейський військовий корабель Ch'ŏnan (Чхонан), вибухнув і затонув у водах Жовтого моря біля острова Пенгньон (Бенгньон), неподалік від морського кордону з Північною Кореєю. Близькість інциденту до кордону спонукала південнокорейські військові бути приведені в бойову готовність. Масштабна рятувальна операція врятувала 58 зі 104 моряків на борту судна. Через два місяці міжнародна група дослідників встановила, що вибух був спричинений торпедою, випущеною з північнокорейського підводного човна. Ця новина ще більше посилила напруженість між двома країнами. Хоча уряд Північної Кореї заперечує відповідальність за атаку, Південна Корея призупинила торговельні відносини зі своїм північним сусідом і заявила про намір відновити пропагандумовлення вздовж кордону.

Хоча наприкінці жовтня 2010 року відбулося транскордонне возз'єднання сотень членів сімей Північної та Південної Кореї, рішення щодо інциденту із Ch'ŏnan, і напруга продовжувала залишатися високою. Наприкінці листопада, коли Південна Корея проводила військові навчання біля північно-західного узбережжя країни, північнокорейські військові обстріляли артилерійськими снарядами південнокорейський прикордонний острів Йонп'юнь (Йонп'юнь) - арену морських сутичок у 1999 та 2002 роках. Снаряди влучили у військову базу та цивільні будинки, було кілька постраждалих. Південнокорейські сили відкрили вогонь у відповідь і підвищили рівень військової готовності на острові. Інцидент вважався одним із найсерйозніших епізодів ворожнечі між Північчю та Півднем за останні роки.

⁴⁶ National Defence Commission Issues Statement on KCNA // KCNA, May 20, 2010. URL: <http://www.kcna.co.jp/item/2010/201005/news20/20100520-04ee.html>

⁴⁷ Suh J.J., Lee S. Rush to Judgment: Inconsistencies in South Korea's Cheonan Report // Japan Focus: The Asia-Pacific Journal, Vol. 28, No. 1 (2010). URL: <http://japanfocus.org/-Seunghun-Lee/3382>

Смерть Кім Чен Іра в грудні 2011 року відкрила нову еру невизначеності. Його молодший син, Кім Чен Ін, змінив його на посаді верховного лідера Північної Кореї, і ядерна програма Північної Кореї прискорилося. Незважаючи на згоду призупинити розробку ракет і ядерної зброї в 2012 році в обмін на продовольчу допомогу, країна провела своє третє ядерне випробування в лютому 2013 року. Північ стверджувала, що провела випробування водневої бомби в січні 2016 року, але спостерігачі відзначили, що сейсмічні показники пов'язані з вибухом, узгоджувалися з пристроєм ділення з низькою потужністю. У відповідь на триваючу гонитву Північної Кореї за ядерною зброєю та технологіями балістичних ракет у липні 2016 року Південна Корея та США оголосили про розгортання система протиракетної оборони театру бойових дій, Термінальна висотна районна оборона (THAAD), у Сонджу, Південна Корея.

У квітні 2013 року Північ закрила КІС більш ніж на чотири місяці після загострення напруженості, спричиненої військовими навчаннями Сеула та Вашингтона.

Починаючи з 2014 року, президент РК Пак почала вести свою політику Trustpolitik, роблячи підвищений акцент на об'єднанні як центральній частині своєї міжкорейської політики. У відповідь на запитання преси під час свого новорічного виступу того року Пак сказала, що «об'єднання - це джекпот». Її подальша промова в Дрездені здебільшого була зосереджена на закликах до посилення міжкорейських обмінів і повторила тему об'єднання⁴⁸. Державні ЗМІ КНДР розкритикували цей акцент на об'єднанні, інтерпретуючи його як передумову розпаду Північної Кореї та об'єднання під проводом Південної Кореї через поглинання.

У серпні 2015 року двоє військовослужбовців Південної Кореї, які патрулювали демілітаризовану зону, отримали серйозні поранення від мін, встановлених біля їхніх постів охорони. Розслідування ООН дійшло висновку,

⁴⁸ Full text of Park's speech on N. Korea // Korea Herald, March 28. 2016. URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140328001400>

що міни були навмисно встановлені там північнокорейськими солдатами, звинувачення, які Північна Корея заперечує⁴⁹. Уряд Південної Кореї у відповідь відновив свою пропаганду через гучномовець уздовж кордону, яку обидві сторони домовилися припинити в 2004 році. Північ випустила чотири снаряди на південь у відповідь на це, а Південна Корея відповіла шквалом артилерійського вогню. Подальші переговори на високому рівні привели до компромісу: КНДР висловила «шкода» з приводу травм, а Південна Корея погодилася припинити трансляцію через гучномовець, «якщо не станеться незвичайний інцидент». Сторони також домовилися організувати новий раунд сімейних зустрічей, який відбувся в жовтні.

У лютому 2016 року президент РК Пак оголосила про негайне закриття КІС, головним чином у відповідь на четверте ядерне випробування КНДР. У своїй промові перед Національною асамблеєю Пак стверджувала, що кошти від КІС пішли керівництву Робітничої партії Північної Кореї і що безпека південнокорейських працівників у КІС була під постійною загрозою. Вона додала, що «стало беззаперечно очевидним, що існуючий підхід і добрі наміри жодним чином не спрацюють у протидії рішучості північнокорейського режиму розробити ядерну зброю». Окрім закриття КІС, уряд Південної Кореї оголосив про плани посилити санкції проти Північної Кореї. У відповідь Комітет КНДР з мирного воз'єднання Кореї оголосив, що КІС буде поставлено під військовий контроль, активи Південної Кореї будуть заморожені, а зв'язок між військовими з Півднем буде припинено⁵⁰.

У травні 2017 року президентом РК став Мун, який виступав за співпрацю з КНДР та проти таких оборонних заходів, як ТНААД. Однак коли Північ посилювала свою агресивну риторику та випробувала МБР у липні 2017

⁴⁹United Nations Command Military Armistice Commission Investigates Land Mine Detonation in Demilitarized Zone // United States Forces Korea, August 10, 2015. URL:<http://www.usfk.mil/Media/News/Article/613533/united-nations-command-military-armistice-commission-investigates-land-mine-det/>

⁵⁰ Wertz D. Inter-Korean Relations // The national committee on North Korea. January 2017. URL: https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/inter-korean-relations#footnote14_yphzbwi

року, Мун змінив свою позицію та оголосив, що його уряд співпрацюватиме зі США для розгортання повної системи ТНААД.

Зимові Олімпійські ігри 2018 року в Пхьончхані (Пхьончхан) у Південній Кореї, дали малоімовірний, але шлях для зближення. Контингенти Північної та Південної Кореї прибули разом на церемонію відкриття, маршируючи під одним прапором, який зображував об'єднану Корею на білому полі. Мун зустрівся з сестрою Кім Чин Ина Кім Йо Чон, і між Північчю та Півднем було розпочато низку контактів на високому рівні. Ці попередні домовленості проклали шлях до саміту у квітні 2018 року, на якому лідери Північної та Південної Кореї зустрілися для прямих переговорів уперше за понад десять років. Наприкінці саміту Мун і Кім Чен Ин підписали спільну декларацію, в якій зобов'язалися працювати над «повною денуклеаризацією, без'ядерним Корейським півостровом».

26 травня 2018 року лідери Південної Кореї та Північної Кореї знову зустрілися в Тонгілгаку на північній стороні Пханмунджома. Їхній другий саміт закликав до спільних зусиль для реалізації Декларації Панмунджома та успішного проведення запланованого саміту Північної Кореї та США. Обидва лідери також підтвердили свою готовність зустрічатися в будь-який час і в будь-якому місці, якщо виникне така необхідність.

18 вересня 2018 року в північнокорейському Пхеньяні відбувся третій міжкорейський саміт. Лідери двох Кореї підписали Спільну декларацію Пхеньяну у вересні 2018 року, перш ніж оголосити про це на спільній прес-конференції того дня. Ця декларація включає заходи щодо розширення припинення військових дій, включаючи суттєве зниження небезпеки війни на Корейському півострові, на додаток до міжкорейської економічної співпраці, такої як з'єднання залізниць і доріг уздовж східного та західного узбережжя.

Дипломатія РК та США із КНДР тривала протягом 2019 року, при цьому великі надії поклалися на лютневу зустріч між Кімом Чен Чен Ин і Трампом у Ханой, В'єтнам, яка, на думку спостерігачів, могла б привести до нормалізації відносин між США та Північною Кореєю. Цей саміт провалився

майже одразу після його початку, але він призвів до відновлення дискусій на Півдні щодо відновлення залізничного сполучення з Північчю та вивчення інших спільних комерційних підприємств. У той час як США залишалися примирливими з Північчю, вони зайняли транзакційну позицію з Півднем, вимагаючи від Сеула більш ніж в чотири рази збільшити свій фінансовий внесок у вартість підтримки присутності США в країні⁵¹.

Президент Південної Кореї Юн Сук Йоль 15 серпня 2022 року запропонував Північній Кореї "сміливу ініціативу". У святковій промові, яку він виголосив з нагоди 77-го Дня національного визволення, він сказав, що денуклеаризація Північної Кореї має важливе значення для сталого миру на Корейському півострові, у Північно-Східній Азії та в усьому світі», додавши «смілива ініціатива» значно покращить економіку Північної Кореї та поетапно покращить рівень життя її народу, якщо Північна Корея припинить розвиток своєї ядерної програми та почне справжній і суттєвий процес денуклеаризації⁵².

Також варто відзначити, що у 2022 році Міністерство оборони Південної Кореї назвало північнокорейський режим і армію «ворогом» у своєму останньому програмному документі - Білій книзі з питань оборони 2022 року⁵³.

Підсумовуючи викладене в другому розділі, слід зауважити, що:

По-перше, Північна Корея непередбачувана. Вона дає обіцянки, яких вона не виконує, і демонстративно ворогує з Південною Кореєю, тому її надзвичайно важко вважати партнером для будь-яких переговорів. КНДР не охоче співпрацює із міжнародними організаціями, є членом ООН. Однак, до регіональних ініціатив на кшталт АСЕАН Північна Корея так і не приєднала

⁵¹ Hyug-Baeg Im, Young Ick Lew Relations with the North // Britannica. URL: <https://www.britannica.com/place/South-Korea/Relations-with-the-North>

⁵² Korea Information - Inter-Korean Relations. An audacious initiative / Korean Cultural Center New York. URL: <https://www.koreanculture.org/korea-information-interkorean-relations>

⁵³ White Paper on Korean Unification 2022 / Ministry of Unification, Republic of Korea. URL: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/news/Publications/whitepaper/

Втім, гуманітарну допомогу від міжнародних організацій КНДР охоче приймає.

По-друге, ядерні розробки в Північній Кореї є найбільш часто порушуваним питанням у міжкорейських відносинах. Враховуючи ртутний характер північнокорейського авторитарного режиму, його ядерне розповсюдження становить загрозу для Південної Кореї та Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Не дивлячись на це, південнокорейські президенти та їхні уряди не залишаються ефективними та послідовними, часто кардинально відрізняючись підходами до і без того нестабільних зовнішніх відносин із Північною Кореєю.

РОЗДІЛ 3

КЛЮЧОВІ ВЕКТОРИ СУЧАСНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР

3.1. Специфіка відносин КНДР із КНР

Історія відносин КНДР та КНР показує, що, незважаючи на договірний союз і тісні економічні зв'язки, обидві країни мають взаємну недовіру. З моменту свого заснування в 1949 році Китайська Народна Республіка спробувала продовжити китайську імперську традицію втручання в зовнішні та внутрішні справи свого меншого корейського сусіда. Зі свого боку Пхеньян підтримує тісні зв'язки з Пекіном, водночас відмовляючись від підлеглої ролі та вживаючи помітних кроків, щоб урівноважити вплив Китаю. Китайські лідери вже давно розчаровані непокорю Північної Кореї та висловлюють занепокоєння починаючи з 1950х років.

Підтримка Китаєм Північної Кореї бере початок з Корейської війни (1950–1953), коли його війська затопили Корейський півострів, щоб допомогти своєму північному союзнику. Після війни Китай надавав політичну та економічну підтримку лідерам Північної Кореї: Кім Ир Сену (за оцінками 1948–1994), Кім Чен Іру (приблизно 1994–2011) та Кім Чен Ину. Але напруга у відносинах виникла, коли Пхеньян випробував ядерну зброю в жовтні 2006 року, і Пекін підтримав резолюцію 1718 Ради Безпеки ООН, яка наклала санкції на Пхеньян. Цією резолюцією та наступними резолюціями Пекін сигналізував про зміну тону від дипломатичної підтримки до покарання. Після випробування Північною Кореєю ракети в листопаді 2017 року Китай закликав Північну Корею припинити дії, які посилили напруженість на Корейському півострові⁵⁴.

У перше десятиліття 2000-х років Китай поступово збільшував економічний вплив на Північну Корею як ослаблену економічними санкціями країну. Саме міжнародні санкції змусили Пхеньян поглибити залежність від

⁵⁴ Albert E. The China–North Korea Relationship // Council on Foreign Relations. June 25, 2019. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/china-north-korea-relationship>

китайської торгівлі та економічної допомоги. Погіршення дипломатичних відносин Північної Кореї з її сусідами ще більше сприяло зростанню частки у товарній торгівлі Китаю.

Після першого ядерного випробування Північною Кореєю в 2006 році Китай проголосував за санкції ООН, що забороняють потік предметів розкоші та зброї до Північної Кореї, а також обмеження надання фінансових ресурсів. Тим не менш, двостороння торгівля товарами між Китаєм і Північною Кореєю зросла більш ніж втричі з 1,7 мільярда доларів США в 2006 році до 6 мільярдів доларів у 2012 році. На частку Китаю в торгівлі Північної Кореї припадало майже 40 відсотків торгівлі Північної Кореї у 2006 році та майже 70 відсотків його торгівлі у 2012 році. Це зростання частки Китаю відбулося після того, як Південна Корея оголосила, що обмежить економічні зв'язки з Північчю через знищення південнокорейського корвету *Cheonan* військово-морського флоту РК в 2010 році.

Торгівля Японії з Північною Кореєю різко скоротилася на початку 2000х років, коли знову виникла двостороння напруженість і зросла стурбованість Японії щодо ядерної можливості КНДР.

Відносини між Китаєм і Північною Кореєю досягли чергового падіння після приходу до влади у КНДР Кім Чен Ина і у КНР генерального секретаря КПК Сі Цзіньпіня у 2011 і 2012 роках відповідно. Після кількох років посилення контактів і обміну в останні роки життя Кім Чен Іра, двосторонні зв'язки незабаром повернулися до колишньої моделі «холодносердих усмішок на публіці та виразів ледь прихованого презирства за лаштунками»⁵⁵.

За словами Патриції Кім, тодішнього співробітника відділу ядерної безпеки Стентона в Раді з міжнародних відносин, після приходу до влади Генерального секретаря Сі, «Пекін докладав менше зусиль, щоб приховати свою зневагу до Пхеньяна». Ще більше посилюючи дипломатичну напругу, ні

⁵⁵ Westcott B. Kim Jong Un 'Ordered' Half Brother's Killing, South Korean Intelligence Says // CNN, March 1, 2017. URL: https://www.washingtonpost.com/world/in-china-a-sense-of-betrayal-after-the-assassination-of-kim-jong-nam/2017/02/17/434d7626-f4f0-11e6-8873-a962f11835fb_story.html

Генеральний секретар Сі, ні КімЧи Ин не відвідували країни один одного протягом багатьох років після того, як зайняла керівні посади.

Напруга між двома країнами також зросла через дії Кіма проти потенційних політичних суперників, тісно пов'язаних із Китем. У 2013 році Кім стратив свого дядька Чан Сон Тхека, впливову фігуру в режимі, якого багато хто вважає дуже близьким до китайського керівництва.

У 2017 році Кім віддав наказ про вбивство свого зведеного брата Кім Чен-Нам, нібито шанувальника Китаю та його економічної системи, який жив під захистом Китаю в Макао. «Широкий розголос» вбивства Кім Чен Нама «сигналізував про повну неповагу Пхеньяна до Пекіна»⁵⁶.

Незважаючи на дипломатичну напруженість, економічні зв'язки між Китаєм і Північною Кореєю поглибилися разом із розвитком базових мереж незаконної діяльності та фінансів⁵⁷.

Окрім офіційних торговельних відносин, Китай імпортує трудових мігрантів і підтримує злочинну кібердіяльність Північної Кореї. М'які заходи китайського уряду сприяли зростанню численні північнокорейських підприємств, які є прикриттям для отримання іноземної валюти. Санкції щодо фінансових переказів до країни серйозно обмежили доступ Північної Кореї до іноземної валюти, яка є дуже бажаною для великих закупівель через низьку вартість вон Північної Кореї та громадську недовіру до слабкої фінансової системи Північної Кореї⁵⁸.

З приходом до влади Кім Чен Ина Китай посилив зусилля, щоб вплинути на нового лідера, хоча й з неоднозначним успіхом. Китайські лідери

⁵⁶ Westcott B. Kim Jong Un 'Ordered' Half Brother's Killing, South Korean Intelligence Says // CNN, March 1, 2017. URL: https://www.washingtonpost.com/world/in-china-a-sense-of-betrayal-after-the-assassination-of-kim-jong-nam/2017/02/17/434d7626-f4f0-11e6-8873-a962f11835fb_story.html

⁵⁷ Katzeff Silberstein B. Kim Jong-un's Congress Speech: Strengthening State Control over the Economy // North Korean Economy Watch, January 12, 2021. URL: <https://www.nkeconwatch.com/2021/01/12/kim-jong-uns-congress-speech-strengthening-state-control-over-the-economy/>

⁵⁸ Ha Yoon Ah. North Koreans Turn to Local Currency Due to Foreign Currency Shortages // Daily NK, August 16, 2019. URL: <https://www.dailynk.com/english/north-koreans-turn-to-local-currency-due-to-foreign-currency-shortages/>

наголошували Кіму на економічному зростанні через потенційний відрив від політики свого батька⁵⁹. Китайські прямі іноземні інвестиції досягли помітного максимуму в 109,5 мільйонів доларів США в 2012 році, що відображає увагу Кім Чен Ина до посилення розвитку спеціальних економічних зон і зон розвитку. Хоча інвестиції Китаю стабільно знижувались від свого піку в 2012 році, Пекін залишається головним джерелом прямих іноземних інвестицій до Північної Кореї⁶⁰.

Зі збільшенням розчарування через економічні труднощі країни, Кім Чен Ин у 2016 році забажав диверсифікації від Китаю та розкритикував китайську модель «реформ і відкриття». Хоча, у 2015 році на Китай припадало 64 відсотки загальної торгівлі Північної Кореї.

Розрив між Китаєм і Північною Кореєю загострився в 2016 і 2017 роках, коли Північна Корея розпочала серію все більш провокаційних випробувань ядерної зброї та ракет. Час проведення деяких із цих випробувань, здавалося, розроблено таким чином, щоб навмисно збентежити або розлютити Пекін. З 20 ракетних випробувань Пхеньяна в 2017 році одне відбулося безпосередньо перед Самітом Трамп-Сі у Флориді у квітні 2017 року, а інше відбулося безпосередньо перед Форумом «Один пояс, один шлях» у Пекіні у травні 2017 року.

Ядерне випробування Пхеньяна у вересні 2017 року відбулося за кілька годин до того, як Генеральний секретар Сі виступив на саміті країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай і Південна Африка) у Сямень, Китай. У відповідь на випробування Північною Кореєю ядерної зброї та запуски ракет у 2017 році Пекін погодився на ескалацію санкцій ООН, оскільки китайська сторона відкрито поставила під сумнів цінність двосторонніх відносин. Китай, разом з Росією, врешті-решт проголосували за резолюції Ради Безпеки ООН (РБ

⁵⁹ Reilly J. China's Market Influence in North Korea // *Asian Survey*. September/October, 2014. P. 895. URL: <https://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2014.54.5>.

⁶⁰ Jai S. Mah. The Sino-North Korean International Economic Relationship and the Economic Development of North Korea // *World Economy*. November 12, 2019, P. 4. URL: <https://doi.org/10.1111/twec.12903>. <https://doi.org/10.1111/asej.12159>

ООН), які забороняли імпорт північнокорейського вугілля та текстилю, розширене заморожування активів для деяких північнокорейських осіб та установ, обмеження експорту нафти і природного газу до Північної Кореї, а також вимагали репатріації північнокорейських робітників-мігрантів. Санкції завдали величезного удару по економіці Північної Кореї, оскільки вугілля та текстильні вироби становили 69 відсотків її експорту в той час⁶¹.

Варто відзначити, що розумінню дотримання санкцій Китаєм постійно заважає відсутності надійних даних як офіційної, так і неофіційної торгівлі, але Китай продемонстрував відповідність у перші роки накладення санкцій. Відмова Китаю від північнокорейського вугілля та інших продуктів, заборонених санкціями ООН, накладеними в у 2016 році, призвів до того, що у 2017 році китайський імпорт із Північної Кореї впав на 87,6%. Всього торгівля Китаю з Північною Кореєю впала на 13,2 відсотка до 5,3 мільярда доларів у 2017 році та скоротилася більш різко 48,2 відсотка до 2,7 мільярда доларів у 2018 році. Незважаючи на це, Китай залишався основним торговим партнером Північної Кореї, на який припадає 95 відсотків загальної торгівлі Північної Кореї в 2017 і 2018 роках⁶².

На початку 2018 року Радіо Вільна Азія повідомило, що офіційні особи Північної Кореї почали розпалювати глибоко вкорінені антикитайські настрої по всій країні за вказівкою Центрального комітету, посиляючись на Китай як на «тисячолітнього ворога» Північної Кореї. В Китаї також почали розглядати можливість зміни режиму в Північній Кореї через зростаючу загрозу з боку Північної Кореї у 2017 році.

Протягом 2017 року Китай зміцнював свою оборону та посилював військову готовність уздовж китайсько-північнокорейського кордону, готуючись до потенційної військової кризи. Китайське керівництво також

⁶¹ James L. Schoff and Feng Lin, “Making Sense of UN Sanctions on North Korea // Carnegie Endowment for International Peace, 2018. URL: <https://carnegieendowment.org/publications/interactive/north-korea-sanctions#>

⁶² UN Comtrade Database; North Korea in the World, «China-North Korea Trade». URL: <https://comtradeplus.un.org/>

погодилися обговорити військове планування потенційного сценарію конфлікту з Північної Кореї зі Сполученими Штатами⁶³.

Впливові китайські вчені висловили відкрите занепокоєння з приводу можливості Північної Кореї зайняти більш агресивну позицію по відношенню до Китаю та погрожувати китайській території її ядерною зброєю та ракетами.

Загальні зв'язки між двома сусідами зросли навіть на тлі падіння торгівлі, викликаного санкціями. У 2018 році китайський імпорт із Північної Кореї впав на 88 відсотків, тоді як експорт впав на 33 відсотки. Навіть незважаючи на посилення торговельних обмежень, налагоджена неофіційна торгівля вздовж китайсько-північнокорейського кордону такими товарами, як пальне, морепродукти, шовкопряди та мобільні телефони, здається, триває, сигналізуючи про те, що Китай може пом'якшити свої обмеження.

За останні роки дві країни розширили фізичні зв'язки. У вересні 2015 року вони відкрили маршрут насипних вантажів і контейнерних перевезень, щоб збільшити експорт вугілля з Північної Кореї до Китаю, а Китай встановив високошвидкісний залізничний маршрут між китайським прикордонним містом Даньдун і Шеньяном, столицею провінції Ляонін на північному сході Китаю. Провінція. Того ж року в Даньдуні відкрилася прикордонна торгова зона Гуоменвань з наміром посилити двосторонні економічні обміни, подібно до економічної зони Расон і спеціальної адміністративної зони Сінуцзю, створених у Північній Кореї на початку 1990-х і 2002 років відповідно.

Пекін також надає допомогу безпосередньо Пхеньяну, насамперед продовольчою та енергетичною допомогою. Китай, Японія, Південна Корея та Сполучені Штати надали понад 75 відсотків продовольчої допомоги Північній Кореї з 1995 року. Північна Корея, чий голод у 1990-х роках убив від 800 тисяч до 2,4 мільйона людей, неодноразово стикалася з сильними посухами та сильними повеннями, які завдавали серйозної шкоди врожаю, загрожуючи

⁶³ Sun Y. U.S.-China Economic and Security Review Commission // Hearing on China's Contingency Planning on North Korea, April 12, 2018. URL: <https://www.uscc.gov/hearings/chinas-role-north-korea-contingencies>

постачанню продовольства. Агентства ООН підрахували, що до 43 відсотків населення, або одинадцять мільйонів людей, недоїдають і не мають продовольчої безпеки. За оцінками, кожна п'ята дитина страждає від недоїдання.

Відтоді, як наприкінці 2017 року Кім Чен Ин оголосив про завершення створення ядерної зброї своєї країни, схоже, він готовий віддати пріоритет політикам, спрямованим на омолодження та модернізацію економіки. Хоча Китай був джерелом допомоги, аналітики кажуть, що ізольований режим Кіма, швидше за все, буде більш зацікавлений у вивченні потенційних економічних можливостей зі своїм сусідом, включаючи іноземні інвестиції⁶⁴.

Сотні тисяч біженців з Північної Кореї, що напливають до Китаю, викликають занепокоєння Пекіна. Обіцянка Китаю репатріювати північнокорейців, які втікають через кордон, постійно викликала засудження з боку правозахисних груп, і Пекін понад десять років тому почав будувати паркан із колючого дроту, щоб не допустити перетину мігрантів. Більшість північнокорейських біженців спочатку пробираються до Китаю, а потім переїжджають до інших частин Азії, включаючи Південну Корею. Однак посилений прикордонний контроль за Кім Чен Ина зменшив відтік біженців.

Хоча Пекін виступає за стабільні відносини з Пхеньяном, він також зміцнив свої зв'язки з Сеулом. Китайський лідер Сі Цзіньпін кілька разів зустрічався з президентом Південної Кореї Мун Чже Іном і його попередницею Пак Кин Хе. У 2018 році Китай був головним торговельним партнером Південної Кореї та пунктом призначення більше чверті південного експорту. При цьому Південна Корея посіла четверте місце серед торгових партнерів Китаю⁶⁵.

⁶⁴ Sun Y. U.S.-China Economic and Security Review Commission // Hearing on China's Contingency Planning on North Korea, April 12, 2018. URL: <https://www.uscc.gov/hearings/chinas-role-north-korea-contingencies>

⁶⁵ Frohman B. The China-North Korea Strategic Rift: Background and Implications for the United States. URL: https://www.uscc.gov/sites/default/files/2022-01/China-North_Korea_Strategic_Rift.pdf.

Кім Чен Ин і Сі не зустрічалися роками, але, здавалося, у березні 2018 року вони досягли більш дружніх стосунків, коли вони провели таємну зустріч у Пекіні, яка стала першою поїздкою північнокорейського лідера за кордон після приходу до влади. Сі проголосив традицію дружби між Китаєм і Північною Кореєю, а Кім підтвердив прихильність денуклеаризації та готовність вести діалог зі Сполученими Штатами. Відтоді два лідери зустрічалися ще чотири рази: у травні 2018 року, червні 2018 року, січні 2019 року та червні 2019 року. Під час останньої зустрічі Сі Цзіньпіна вітали в Пхеньяні, що стало першим візитом китайського лідера до Північної Кореї з 2005 року⁶⁶.

Зустрічі Сі та Кіма відбулися, коли Північна Корея також брала участь у самітах з Південною Кореєю та Сполученими Штатами. Китай закликав світові держави не тиснути надто сильно на Північну Корею, побоюючись прискорити крах керівництва та спровокувати небезпечні військові дії.

Незважаючи на нехарактерне суворе дотримання санкцій ООН у період з 2016 по 2017 роки, Пекін, здавалося, послабив посилення санкцій до 2019 року, оскільки КНР намагалася покращити зв'язки з Пхеньяном. Того року Китай продовжував офіційно відмовитися від північнокорейського імпорту, одночасно збільшивши свій експорт до Північної Кореї на 13,9 відсотка⁶⁷.

У 2019 році Китай вжив додаткових заходів для послаблення санкцій проти Північної Кореї. Після візиту Генерального секретаря Сі до Пхеньяну Китай прийняв візити високопоставлених чиновників з Міжнародного відділу Трудової партії Кореї, Корейської народної армії та Міністерства народних справ Північної Кореї⁶⁸.

⁶⁶ So-hyun K. NK, China No Longer Hiding Illicit Trade in Coal: Report // Korea Herald, December 8, 2020. URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20201208000842>

⁶⁷ Frohman B. The China-North Korea Strategic Rift: Background and Implications for the United States. URL: [https://www.uscc.gov/sites/default/files/2022-01/China-North Korea Strategic Rift.pdf](https://www.uscc.gov/sites/default/files/2022-01/China-North%20Korea%20Strategic%20Rift.pdf)

⁶⁸ So-hyun K. NK, China No Longer Hiding Illicit Trade in Coal: Report // Korea Herald, December 8, 2020. URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20201208000842>

Протягом 2019 року офіційні особи Китаю закликали ООН обговорити послаблення санкцій проти Північної Кореї, зокрема експорту морепродуктів та мінералів, які були основною статтею північнокорейського експорту до серпня 2017 року. Пізніше з'явилися докази того, що Китай явно порушував свої зобов'язання щодо санкцій ще в 2018 році шляхом уможливлення широкомасштабної незаконної передачі вугілля та інших заборонених товарів з Північної Кореї, наприклад через здійснення перевезень із судна на судно, розміщення північнокорейських робітників та відновлення іншої неофіційної торгівлі та незаконних фінансових переказів. Китай продовжував свої зусилля щодо відновлення зв'язків з Північною Кореєю протягом 2020 року та початку 2021 року на тлі майже повного припинення зовнішньої торгівлі Північної Кореї під час пандемії COVID-19.

Незважаючи на те, що дві країни обмінювались публічними привітаннями щодо боротьби з COVID-19, Північна Корея була однією з перших країн, яка закрила свій кордон з Китаєм, щоб захистити себе від поширення вірусу. Торгівля між КНДР та КНР у 2020 році впала більш ніж на 80 відсотків⁶⁹.

Хоча є докази того, що обидві сторони підтримували неофіційну торгівлю і Китай продовжував порушувати санкції ООН щодо Північної Кореї. Наприклад, незважаючи на встановлений санкціями ліміт у 500 тис. барелів переробленої нафти на рік, у 2020 році Китай сприяв передачі майже 1,6 мільйона барелів до Північної Кореї через незаконні перевезення з судна на судно. Звіти за вересень 2021 року показали, що китайський уряд не помітив імпорт контрабандного північнокорейського вугілля через постійні проблеми з дефіцитом енергії в Китаї⁷⁰.

⁶⁹ Shin H. N. Korea's Trade with China Plunges 80% as COVID-19 Lockdown Bites // Reuters, January 19, 2021. URL: <https://www.reuters.com/world/china/nkoreas-trade-with-china-plunges-80-covid-19-lockdown-bites-2021-01-19/>

⁷⁰ Son H., Whong E. North Korean Traders Smuggle Coal to Power-Short China // Radio Free Asia, October 11, 2021. URL: <https://www.rfa.org/english/news/korea/china-coal-10112021212309.html>

Офіційні дипломатичні та економічні контакти між двома сусідами залишалися обмеженими. Є інформація, що у квітні 2020 року Китай вітав північнокорейську економічну делегацію в Пекіні; делегація зустрілася з китайським міністром торгівлі, щоб обговорити торгівлю та посилення імпорту продовольства. Однак, представники китайського уряду спростували інформацію про візит делегації⁷¹.

У березні 2021 року північнокорейська бізнес-делегація відвідала Китай із прагненням отримати доступ до матеріалів для ключових будівельних і туристичних проєктів. На це вказують супутникові знімки, зроблені наприкінці 2021 року, де видно, що Північна Корея почала будувати або перепрофілювати майданчики, щоб перетворити їх на центри дезінфекції для залізничного імпорту поблизу китайського та російського кордонів⁷². Залізнична торгівля між Китаєм і Північною Кореєю відновилася в січні 2022 року, майже на рік пізніше, ніж спочатку прогнозувалося на весну 2021 року, а Північна Корея продовжувала забороняти китайським вантажівкам перевезення вантажів в країну⁷³.

У листопаді 2021 року Китай і Росія подали проєкт резолюції, схожий на попередню спробу в 2019 році, заохотити РБ ООН пом'якшити санкції проти Північної Кореї, щоб «підвищити засоби до існування цивільного населення»⁷⁴.

Слід відзначити, що державні медіа Північної Кореї висловлювали захоплення Сі Цзіньпіном. У редакційній статті, опублікованій у Rodong

⁷¹ China Commerce Ministry Says Unaware of Any North Korea Delegation Visit // Reuters, April 30, 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-china-delegation-mofcom/china-commerce-ministry-says-unaware-of-any-north-korea-delegation-visit-idUSKBN22C13U>

⁷² Davies C. North Korea Building Project Points to Reopening of Border with China // Financial Times, November 14, 2021. URL: <https://www.ft.com/content/b556d152-acf2-4f1d-aac1-4e85d76db02b>

⁷³ China reopens rail freight traffic with North Korea // Ap news. January 17, 2022. URL: <https://apnews.com/article/coronavirus-pandemic-business-health-china-north-korea-22cc205a5dcf0ebc015cf341c8d83594>

⁷⁴ Frohman B. The China-North Korea Strategic Rift: Background and Implications for the United States. URL: https://www.uscc.gov/sites/default/files/2022-01/China-North_Korea_Strategic_Rift.pdf

Sinmun у жовтні 2022 року, зазначено: «Дружба між Північною Кореєю та Китаєм, яка має давню історію та традиції, буде й надалі підтримуватися під мудрим керівництвом верховних лідерів двох сторін і двох країн, розвиватися далі та відповідати потребам часу». У свою чергу китайські державні ЗМІ висловили захоплення Кім Чен Ином.

Однак, поряд із похвалою Китай також надсилає Північній Кореї тонкі сигнали, які спонукають до стриманості. За його словами, хоча Пекін закриває очі на запуски ракет, він рішуче виступає проти ядерних випробувань. Китай стурбований «ефектом ядерного доміно», коли володіння Північною Кореєю ядерною зброєю призводить до зростання громадської підтримки придбання ядерної зброї в Південній Кореї, Японії та навіть на Тайвані. Є ще одна небезпека для Китаю: неподалік від кордону КНДР знаходиться ядерний полігон. Ядерні випробування можуть спричинити землетрус або поширити радіацію. Таким чином, у Китаю є вагомі підстави хотіти стримати північнокорейську ядерну програму⁷⁵.

У травні 2022 року Китай і Росія наклали вето на запропоновану США резолюцію, яка передбачала запровадження нових санкцій, у тому числі щодо експорту нафти, через серію запусків міжконтинентальних балістичних ракет. Відтоді вони блокували будь-які дії ради, включаючи заяви для преси. Заступник посла Китаю в ООН Ген Шуан заявив, що ситуація на Корейському півострові є пережитком холодної війни. Він звинуватив Сполучені Штати в тому, що вони протягом багатьох років не реагували на спроби Північної Кореї вести діалог і замість цього вдалися до санкцій і тиску на Пхеньян, втративши можливість вирішити ядерну проблему. На думку Ген Шуан, включивши (Корейський) півострів у свою індійсько-тихоокеанську стратегію, США продовжили свою військову діяльність і значно збільшили свою військову присутність як на півострові, так і в прилеглих до нього районах, серйозно

⁷⁵ Bartlett D. It's complicated: China and North Korea's difficult relationship // The china project. 7.03.2023. URL: <https://thechinaproject.com/2023/03/07/its-complicated-china-and-north-koreas-difficult-relationship/>

підриваючи стратегічні інтереси безпеки півострова та сусідніх країн. Країни⁷⁶.

Ген Шуан заявив, що політика США керується геополітичним егоїстичним інтересом» і сказав раді, що звинувачення однієї сторони «лише загострить конфлікти, провокації та внесе нову невизначеність у вже напружену ситуацію на півострові. Він закликав Раду ухвалити резолюцію, розповсюджену Китаєм і Росією в листопаді 2021 року, яка скасовує низку санкцій проти Північної Королівства, зазначивши, що це стане відправною точкою для «сприяння деескалації, взаємній довірі та єдності» серед 15 членів.

Заступник посла Росії Анна Євстигнеєва звинуватила посилення тиску на Північну Корею з боку США та їхніх союзників у «спіралі напруги, яку ми спостерігаємо зараз». І вона розкритикувала зростаючу військову активність США, Японії та Південної Кореї, особливо нещодавні широкомасштабні американсько-південнокорейські військові навчання, заявивши, що вони дестабілізують не лише північно-східну Азію, але й Азіатсько-Тихоокеанський регіон у цілому⁷⁷.

3.2. Особливості співробітництва КНДР та Росії

Російсько-північнокорейські відносини занепали після розпаду Радянського Союзу в 1991 році, але поступово пожвавилися, оскільки відносини Росії з Заходом погіршилися в останні роки.

Історичні стосунки роблять Росію знайомою для Північної Кореї, з багатьма російськомовними серед старшої північнокорейської еліти та спільною комуністичною історією. Але розрив відносин Північної Кореї та Радянського Союзу в 1990 році був раптовим і потворним. У той час як

⁷⁶ Lederer M. US, allies clash with Russia, China over North Korea's failed military spy satellite launch // Ap news. June 3, 2023. URL: <https://apnews.com/article/us-china-north-korea-spy-satellite-un-4c32ecaa9fc95c77ce9cdf53d0e09b0b>

⁷⁷ Lederer M. US, allies clash with Russia, China over North Korea's failed military spy satellite launch // Ap news. June 3, 2023. URL: <https://apnews.com/article/us-china-north-korea-spy-satellite-un-4c32ecaa9fc95c77ce9cdf53d0e09b0b>

Росія зберігала дипломатичну присутність у Пхеньяні, розпад Радянського Союзу призвів до скасування значних економічних субсидій Пхеньяну та десятиліттями спроб переглянути непогашений борг Північної Кореї перед Росією. Розпад Радянського Союзу також став історичним тягарем, оскільки Кім сподівається уникнути повторення радянського досвіду⁷⁸.

У 2022 році відносини між Москвою та Пхеньяном стали більш взаємовигідними. Тоді як більшість країн прямо засудили вторгнення Росії в Україну або зайняли неоднозначну позицію, КНДР активно виступає за підтримку Росії. З точки зору КНДР, дипломатичне та економічне відчуження Кремля від більшої частини світу після 2022 року дало Пхеньяну можливість посилити зв'язки з Росією, щоб сприяти послабленню власної дипломатичної та економічної ізоляції.

Підтримуючи повномасштабне вторгнення Росії в Україну, Північна Корея, схоже, прагне отримати економічні вигоди від тісніших зв'язків з Росією, країною, чия економіка зуміла втриматися на плаву, незважаючи на важкі санкції Заходу. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало поштовхом для контактів Пхеньяна з Москвою. Проте коріння нинішнього підйому у відносинах Москви та Пхеньяна сягає квітневого саміту 2019 року між Кім Чен Ином і Володимиром Путіним. Кім отримав запрошення зустрітися з Путіним у травні 2018 року, але чекав одинадцять місяців, щоб зустрітися з російським лідером, хоча Кім регулярно зустрічався з лідерами інших великих гравців на Корейському півострові.

Можливо, Кім вирішив після того, як лютневий саміт у Ханой 2019 року дав небагато результатів, що зміцнення зв'язків з Росією, яка з більшою неохотою, ніж Китай, підтримувала санкції ООН проти Пхеньяна в 2017 році, була більш життєздатним варіантом послаблення санкцій. Окрім того факту, що Росія продемонструвала явне небажання запроваджувати нові санкції

⁷⁸ Snyder S. A. Where Does the Russia-North Korea Relationship Stand? // Council on Foreign Relations. April 29, 2019. URL: <https://www.cfr.org/in-brief/where-does-russia-north-korea-relationship-stand>

проти КНДР, повідомляється, що громадяни Північної Кореї все ще працюють у Росії всупереч резолюції ООН 2397. Кажуть, що заробітки північнокорейських працівників постраждали через те, що Росія обмежений доступ до твердої валюти. Тим не менш, стійкість рубля може означати, що заробляти валюту в Росії все ще варто для робітників, яких відправляють за вказівкою Пхеньяна⁷⁹.

На економічні відносини між Росією та КНДР суттєво вплинула поточна міжнародна політична та економічна ситуація. Неврегулювання північнокорейської ядерної проблеми, регулярне загострення військової ситуації на Корейському півострові, американські та міжнародні санкції проти КНДР негативно позначаються на перспективах двосторонньої співпраці. Водночас нинішні складні відносини між Росією та Заходом, антиросійські санкції та проголошене посилення «східного вектору» російської політики створюють значно сприятливіші умови для економічного співробітництва між Москвою та Пхеньяном.

Інтерес Росії в розвитку економічних зв'язків з Північною Кореєю полягав у врегулюванні боргу КНДР перед Росією, успадкованого з часів Радянського Союзу. Ця проблема вважалася однією з головних перешкод на шляху розширення економічного співробітництва між двома країнами, і переговори щодо її вирішення тривали багато років.

17 вересня 2012 року Росія і Північна Корея підписали Угоду про врегулювання боргу КНДР перед Російською Федерацією за кредитами, раніше наданими колишнім Радянським Союзом. Федеральний закон про ратифікацію угоди був підписаний президентом Росії 5 травня 2014 року. Згідно з документом, борг оцінювався в 11 мільярдів доларів з урахуванням відсотків і за курсом радянських часів 67 коп. долар. Росія погодилася списати 90% боргу Північної Кореї, а решту (1,09 мільярда доларів)

⁷⁹ Rinna V.A. Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations // East-West Center. Mar 1, 2023. URL: <https://www.eastwestcenter.org/publications/two-peripheries-ukraine-wars-effect-north-korea-russia-relations>

Північна Корея повинна виплачувати рівними піврічними траншами протягом 20 років на безпроцентний рахунок, відкритий російським державним Зовнішекономбанком у зовнішній торгівлі Північної Кореї⁸⁰.

Угода передбачає, що цей залишок може бути використаний для фінансування спільних російсько-північнокорейських проектів у негуманітарній (освіта, охорона здоров'я) та енергетичній сферах. Таким чином, був створений спеціальний фонд для майбутніх російських інвестицій у КНДР. За словами російських чиновників, решту боргу можна використати для підтримки тристоронніх газових і залізничних проектів.

Виконуючи політичну волю російського керівництва, посольство Росії в Північній Кореї в тісній співпраці з російськими і корейськими економічними відомствами і комерційними організаціями активно працювало над поліпшенням торговельно-економічних відносин між двома країнами. З початку 2014 року Росія і КНДР значно розширили двосторонні контакти в економічній сфері як на державному, так і на регіональному рівнях. Більше того, у 2014 році Росія оголосила про поставку 50 000 тонн пшениці у вигляді гуманітарної допомоги Північній Кореї⁸¹.

Основним російським урядовим органом, який наполягає на розширенні економічних зв'язків із КНДР, наразі є Міністерство розвитку Далекого Сходу, створене у 2012 році. Міністр розвитку Сходу Олександр Галушка є головою російської сторони Міжурядової комісії з торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва між Росією та Північною Кореєю (корейську частину комісії очолює міністр зовнішніх економічних зв'язків Рі Рьон Нам). Деякі експерти стверджують, що цей

⁸⁰ A Bill Signed Ratifying the Intergovernmental Agreement on the Settlement of the DPRK's Debt to the Russian Federation on Loans Previously Granted by the Former Soviet Union'. 5 May 2014. URL: <http://www.kremlin.ru/acts/20916> Accessed on 11 May 2015.

⁸¹ About the Delivery of the First Batch of the Russian Humanitarian Assistance to the DPRK. 7 October 2014. URL: http://www.mid.ru/brp_4.nsf/newslines/F539FFB9F1956DDE44257D6A0057CED2

молодий російський міністр поставив перед собою особисту мету - покращити економічні зв'язки з КНДР і докладає для цього багато зусиль⁸².

А. Галушка відвідав Північну Корею в березні 2014 року, щоб обговорити з північнокорейськими колегами різні спільні проекти та шляхи активізації двосторонньої торговельно-економічної співпраці. На цих зустрічах було проголошено мету вивести торгіві відносини між двома країнами на новий рівень і до 2020 року збільшити річний прямий товарообіг до \$1 млрд. У ХХІ столітті обсяг прямої торгівлі між Росією та КНДР не перевищував \$250. мільйонів на рік, а в 2013 році це було трохи більше 100 мільйонів доларів. Зрозуміло, що для збільшення двостороннього товарообігу менш ніж за 10 років у 10 разів знадобиться суттєве розширення економічного співробітництва. За словами міністра розвитку Далекого Сходу Росії, цей результат буде досягнутий завдяки проектам таких компаній, як « Російські залізниці», «Мостовик», «Північні Приїски», «Базовий елемент», «Алтайські млини» і «Фармасинтез».

У вересні-жовтні 2014 року міністр закордонних справ Північної Кореї Лі Су Йон відвідав Росію з 10-денним візитом. Побував у Москві та ряді далекосхідних регіонів Росії (Сахалінська та Амурська області, Приморський край). Особливу увагу на зустрічах з російськими офіційними особами було приділено проектам економічного співробітництва двох країн, особливо в аграрному секторі. Північна Корея зацікавлена в розвитку довгострокових двосторонніх сільськогосподарських проектів з далекосхідними регіонами Росії⁸³.

Під час візиту було підписано Меморандум про взаєморозуміння між міністерствами сільського господарства двох країн. У лютому-березні 2015 року уряд КНДР делегація на чолі з міністром зовнішніх економічних зв'язків Рі Рьон Намом відвідала ряд російських міст – Москву, Хабаровськ

⁸² Toloraya G. Russia-North Korea Economic Ties Gain Traction. 6 November 2014. URL: <http://38north.org/2014/11/toloraya110614/>

⁸³ Macdonald H. North Korean FM Wraps up “Successful” Trip to Russia // Nk news 13.10.2014. URL: <https://www.nknews.org/2014/10/north-korean-fm-wraps-up-successful-trip-to-russia/>

і Владивосток, а також Калугу, Липецьк і Казань. У Калюзі та Казані північнокорейська делегація ознайомила з досвідом цих російських регіонів щодо залучення іноземних інвестицій. На переговорах з російським міністром А. Галушка, сторони домовилися розглянути можливість створення зон передового економічного розвитку на Далекому Сході Росії та в КНДР у тристоронньому форматі за участю РФ, Північної Кореї та Південної Кореї⁸⁴.

Торгівля між Росією та Північною Кореєю у 2018 році склала лише 34 мільйони доларів, що на 56 відсотків менше, ніж у 2017 році, що значно менше, ніж 2,43 мільярда доларів між Китаєм і Північною Кореєю у 2018 році. Операції з Китаєм становлять майже 90 відсотків зареєстрованої зовнішньої торгівлі Північної Кореї. Російські інтереси в Північній Кореї протягом останнього десятиліття були в основному меркантильними, включаючи зацікавленість у розвідці енергетичних ресурсів і перевантаженні товарів до Південної Кореї залізницями та трубопроводами через Північ. Але інвестиції в інфраструктуру, які Росія повинна була б зробити в Північній Кореї, перешкоджали фінансовим обмеженням і ворожому діловому середовищу. Путін також назвав альянс США і Південної Кореї перешкодою для реалізації російсько-корейської енергетичної співпраці⁸⁵.

Саміт в Ханой в 2019 році дозволив Кіму продемонструвати авторитет на міжнародному рівні та обговорити альтернативи запропонованій США великій угоді щодо денуклеаризації. Але йому не вдалося заручитися підтримкою Росії для послаблення режиму міжнародних санкцій. Для Путіна саміт дав можливість підкреслити значущість Росії в корейських переговорах про мир і денуклеаризацію, в яких досі домінували Сполучені

⁸⁴ Snyder S. A. Where Does the Russia-North Korea Relationship Stand? // Council on Foreign Relations. April 29, 2019. URL: <https://www.cfr.org/in-brief/where-does-russia-north-korea-relationship-stand>

⁸⁵ Snyder S. A. Where Does the Russia-North Korea Relationship Stand? // Council on Foreign Relations. April 29, 2019. URL: <https://www.cfr.org/in-brief/where-does-russia-north-korea-relationship-stand>

Штати та Південна Корея. Під час саміту Путін підтвердив важливість денуклеаризації на Корейському півострові, але він також підтримав підтримку Північною Кореєю поетапного процесу, який передбачає заходи зміцнення довіри зі Сполученими Штатами. Путін не забезпечив видимого послаблення санкцій, незважаючи на те, що привів міністрів економіки та енергетики для обговорення російських і міжкорейських залізничних та енергетичних проектів⁸⁶.

Довге очікування показує, що обидві сторони мають обмежені спільні інтереси і вважали саміт відносно низьким пріоритетом із небагато потенційних здобутків. Путін був розчарований тим, що Кім Чен Ин не прийняв запрошення до Москви в 2015 році на відзначення закінчення Другої світової війни та в 2017 році на зустріч з регіонального економічного розвитку⁸⁷.

Rodong Sinmun, орган правлячої Трудової партії Кореї, опублікував спеціальну статтю до трьох років саміту лідера Північної Кореї Кім Чен Ина та президента Росії Володимира Путіна 25 квітня 2019 року.

«Дружні відносини між Корейською Народно-Демократичною Республікою та Росією, які постійно зміцнювалися та розвивалися її попередниками, перебувають у новому періоді розквіту з особливою зацікавленістю шановного товариша Генерального секретаря (Кім Чен Ина)», - йдеться в заяві. пише газета у статті корейською мовою. Корейська Народно-Демократична Республіка - офіційна назва Північної Кореї. Rodong Sinmun також підкреслив, що двостороння дружба продовжувала рухатися вперед до розвитку, «неухильно долаючи труднощі протягом історії». «Дружба між КНДР і Росією була викувана кров'ю на полі бою проти акту вторгнення

⁸⁶ Rinna V.A. Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations // East-West Center. Mar 1, 2023. URL: <https://www.eastwestcenter.org/publications/two-peripheries-ukraine-wars-effect-north-korea-russia-relations>

⁸⁷ Snyder S. A. Where Does the Russia-North Korea Relationship Stand? // Council on Foreign Relations. April 29, 2019. URL: <https://www.cfr.org/in-brief/where-does-russia-north-korea-relationship-stand>

імперіалістів і ведення війни, і вона була зміцнена і розвинута в боротьбі за захист миру і безпеки».

Газета також підкреслила посилення координації між Росією та Північною Кореєю в усіх сферах, включаючи глобальні проблеми, уточнивши, що обидві країни прагнуть «розвивати дружні, взаємні відносини та відносини співпраці на принципі поваги до суверенітету та рівності»⁸⁸.

Громадяни Північної Кореї все ще працюють у Росії всупереч резолюції ООН 2397. Кажуть, що заробітки північнокорейських працівників постраждали через обмежений доступ Росії до твердої валюти. Тим не менш, стійкість рубля може означати, що заробляти валюту в Росії все ще варто для робітників, яких відправляють за вказівкою Пхеньяна. Повідомляється, що громадяни Північної Кореї все ще працюють у Росії всупереч резолюції ООН 2397. Кажуть, що заробітки північнокорейських працівників постраждали через обмежений доступ Росії до твердої валюти. Тим не менш, стійкість рубля може означати, що заробляти валюту в Росії все ще варто для робітників, яких відправляють за вказівкою Пхеньяна.

Крім того, рішення Південної Кореї брати активну участь у західних ініціативах на підтримку України, включаючи санкції проти Москви та потенційно через продаж зброї третім країнам, таким як Польща, ускладнює російську стратегію дипломатичної «рівновіддаленості» між Пхеньяном і Сеулом. Москва практикує цю стратегію з середини 1990-х років, щоб зберегти важелі впливу на Корейський півострів, де Китай і США мають значний вплив. Це може дати Північній Кореї можливість представити себе як більш надійного партнера для Москви. Дійсно, аналітики в Сеулі, оскільки Росія оголосила РК «недружньою країною» навесні 2022 року.

Для Москви взаємність необмеженої підтримки Пхеньяна може принести користь Росії в інтересах протистояти впливу США на її азіатсько-тихоокеанській периферії. Зміцнення позицій Пхеньяна на Корейському

⁸⁸ Ji Da-gyum N. Korea, Russia develop 'strongest ever' mutual support on global issues: state media // The Korea Herald. URL: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20220425000688>

півострові стане ефективним способом підірвати інтереси США, подібно до того, як Китай все більше починає розглядати Північну Корею як стратегічний актив. Дійсно, після багатьох років намагань показати себе відповідальним актором на Корейському півострові, Кремль дедалі більше закриває очі на порушення КНДР міжнародного права. Навіть після початку повномасштабного вторгнення в Україну російський уряд наполягає на тому, що виконує зобов'язання щодо застосування санкцій проти КНДР у рамках своїх обов'язків як члена ООН⁸⁹.

Тим не менш, співпраця між Північною Кореєю та Росією, яка ставить під сумнів міжнародні норми, ймовірно, матиме місце, і злочинці маскуватимуть свою сумнівну діяльність виправданнями зі статуту ООН. Починаючи з 1961 року, в офіційних документах, що регулюють відносини між Москвою та Пхеньяном, ООН постійно згадується як основа, в якій функціонують двосторонні відносини. Наприклад, Північна Корея та Росія посилялися на положення ООН, щоб виправдати наймання північнокорейських працівників на окупованих частинах східної України. Однак ці обґрунтування суперечать широко поширеним розумінням міжнародного права. Ця стратегія сигналізує про те, що Росія буде дедалі більше схильна використовувати своє право вето в ООН, щоб зберегти вигляд відповідального гравця, водночас забезпечуючи Пхеньяну прикриття для подальшого ухилення від санкцій і провокацій у сфері безпеки. Схоже, що у Росії мало стимулів стримувати провокації Північної Кореї у сфері безпеки. Таким чином, Москва може бути більш відкритою у своїй підтримці Пхеньяна, ніж тоді, коли вона використовувала правдоподібне заперечення у відповідь на ймовірні порушення санкцій⁹⁰.

⁸⁹ Rinna V.A. Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations // East-West Center. Mar 1, 2023. URL: <https://www.eastwestcenter.org/publications/two-peripheries-ukraine-wars-effect-north-korea-russia-relations>

⁹⁰ Rinna V.A. Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations // East-West Center. Mar 1, 2023. URL: <https://www.eastwestcenter.org/publications/two-peripheries-ukraine-wars-effect-north-korea-russia-relations>

У липні 2022 року Північна Корея була однією з небагатьох країн, які офіційно визнали дві підтримувані Росією сепаратистські «народні республіки» на сході України після того, як Росія підписала указ про їх незалежність. У відповідь Україна розірвала всі дипломатичні відносини з Пхеньяном⁹¹.

Отже, тісні зв'язки КНДР із Росією можуть служити давній меті Північної Кореї диверсифікуватися від Китаю, її головного економічного партнера. Але збільшення торгівлі з Росією має обмеження, і незрозуміло, що Росія хотіла б імпортувати з Північної Кореї в будь-яких значних кількостях. Ці зміни не змінять північнокорейську економіку.

На основі викладеного у третьому розділі, автор може зробити наступні висновки:

По-перше, Китай є найважливішим торговим партнером Північної Кореї. КНР допоміг зберегти режим Кім Чен Ина та виступила проти суворих міжнародних санкцій проти Північної Кореї в надії уникнути краху режиму та напливу біженців через кордон протяжністю 870 миль. Ядерні випробування та запуски ракет Пхеньяном ускладнили його відносини з Пекіном, який виступає за відновлення шестисторонніх переговорів, багатосторонніх рамок, спрямованих на денуклеаризацію Північної Кореї. Чистка високопосадовців Північної Кореї після приходу до влади Кіма також викликала занепокоєння Китаю щодо стабільності та напряму північнокорейського керівництва. Проте недавній дипломатичний поштовх Північної Кореї до Сполучених Штатів і Південної Кореї, схоже, проклав шлях для зближення між Кімом Чен Ином і китайським Сі Цзіньпіном.

По-друге, події, що розгортаються в Україні після 24 лютого 2022 року, змінили підрахунок Москви щодо Пхеньяна. Оскільки Росія опинилася в екзистенційній боротьбі із Заходом через Україну, важливість КНДР як однієї

⁹¹ Russia vows to expand relations with North Korea // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-62462276>

з небагатьох країн, готових співпрацювати з Кремлем, щоб протистояти Сполученим Штатам, зросла. У той же час для Росії знизилася значення денуклеаризації Корейського півострова. Дотримання санкцій, накладених на КНДР, може більше не бути політикою Росії, оскільки Росія також є мішенню санкцій, ініційованих США та ЄС. Москва і Пхеньян можуть бути на порозі відновлення альянсу часів холодної війни, який розпався після розпаду Радянського Союзу. Але це, ймовірно, буде стратегічне узгодження, а не формальний альянс. Отримавши потенціал ядерного стримування, Пхеньян більше не потребує оборонних зобов'язань Москви.

РОЗДІЛ 4

МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЯДЕРНОЇ ПРОГРАМИ КНДР

4.1. Ключові аспекти ядерної програми КНДР та її оцінка ООН

Пхеньян явно вірить, що розміщення ядерної зброї зміцнює національну безпеку Північної Кореї. Вона розглядає свій ядерний потенціал як засіб стримування, міжнародного престижу та дипломатії примусу. Тому Північна Корея вважає свою ядерну програму такою, що не підлягає обговоренню. Якщо ядерна зброя необхідна Китаю, Ізраїлю, Індії та Пакистану, чому це не стосується Північної Кореї? Північна Корея заявила, що не позбудеться своєї ядерної зброї, доки всі інші ядерні держави не зроблять те саме.

Північна Корея почала розробляти ядерні технології ще в 1950-х роках, підписавши різні угоди про співпрацю з Радянським Союзом. У 1965 році Північна Корея отримала радянський дослідницький ядерний реактор ІРТ-2000, а до середини 1970-х років побудувала другий реактор, використовуючи місцевий досвід та іноземні закупівлі.

У 1980-х роках ядерна програма Північної Кореї стрімко розвивалася завдяки будівництву заводу з переробки палива в збройовий матеріал і випробуванню хімічних вибухових речовин. Таким чином, розвідка США виявила випробування фугасів і виявила третій реактор. Під тиском Північна Корея погодилася підписати Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) у 1985 році.

Після Спільної декларації про денуклеаризацію Корейського півострова 30 січня 1992 року⁹², Північна Корея нарешті підписала угоду про гарантії Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ). Після

⁹² Joint Declaration on the Denuclearization of the Korean Peninsula on January 30, 1992. URL: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/KR%20KP_920120_JointDeclarationDenuclearizationKoreanPeninsula.pdf

цього було проведено шість раундів інспекцій. Після того, як на початку 1993 року МАГАТЕ було відмовлено в доступі до підозрілих сховищ Північної Кореї, Агентство попросило Раду Безпеки ООН (РБ ООН) дозволити спеціальні інспекції. У відповідь Північна Корея оголосила про свій намір вийти з ДНЯЗ 12 березня 1993 року. Криза закінчилася 12 жовтня 1994 року, коли адміністрація Клінтона та Північна Корея підписали Рамкову угоду., згідно з яким Північна Корея погодилася заморозити і врешті-решт згорнути свою ядерну програму в обмін на мазут, економічну допомогу та будівництво двох сучасних легководних реакторів.

З 2001 року адміністрація Буша ініціювала перегляд політики Північної Кореї та включила її до «осі зла». Тому прямі офіційні контакти між Сполученими Штатами Америки та Північною Кореєю були відкладені. Крім того, у січні 2003 року Північна Корея скасувала ядерну заморозку та вийшла з ДНЯЗ.

Згідно з Договором про нерозповсюдження ядерної зброї, Північна Корея не може мати статус ядерної держави. Проте в 2012 році Пхеньян прийняв поправку до конституції, яка оголосила Північну Корею ядерною державою, і проігнорував обіцянки Ради Безпеки утриматися від нової серії випробувань і провокацій.

Північна Корея прагне мати ядерну зброю як засіб посилення внутрішньої безпеки режиму. Великі переваги, які ядерна зброя надає керівництву Пхеньяну, включають збільшення підтримки військових шляхом, виправдання високих військових витрат, зміцнення внутрішньої згуртованості режиму проти міжнародного тиску (наприклад, економічних санкцій), посилення легітимності режиму шляхом зміцнення гордості та престижу громадян Північної Кореї, підвищення позиції Пхеньяна щодо ядерних вимогань та зміцнення влади Кім Чен Ина.

Для керівництва Північної Кореї наявність ядерної зброї культивує підтримку військових, що має вирішальне значення для збереження авторитарного режиму, такого як Північна Корея. Це виправдовує високі

військові витрати, які необхідні для такої діяльності, як ядерні випробування та випробування балістичних ракет. Ядерна програма також підвищує моральний дух північнокорейських солдатів, оскільки вони вважають, що їхні вороги не посміють напасти на них, коли вони озброєні ядерною зброєю. Іншими словами, північнокорейські солдати вважають, що їм не варто турбуватися про свої нижчі звичайні військові сили, оскільки ядерна зброя, якою вони володіють, є великим вирівнювачем військової сили. Правда, порівняно з епохою Кім Чен Іра, коли він переслідував так званий сонгун («військові на першому місці»), політичний вплив військових порівняно з партією зменшився за режиму Кім Чен Ина. Тим не менш, враховуючи, що військові все ще є, мабуть, найсильнішою стороною, яка здатна змінити режим у Північній Кореї, забезпечення військової підтримки має вирішальне значення для захисту режиму Пхеньяну від державних переворотів.

Пхеньян добре усвідомлює наслідки володіння ним ядерною зброєю для світової політики. Серед іншого, ядерна програма Північної Кореї викликає міжнародне занепокоєння через ефект доміно. Зокрема, придбання Північною Кореєю ядерної зброї, ймовірно, спровокує розповсюдження ядерної зброї в Південній Кореї та Японії. Ці країни знаходяться під прямою загрозою ядерної зброї та ракетних атак Північної Кореї, і в довгостроковій перспективі вони не почуватимуться в безпеці, якщо США нададуть ядерну парасольку, коли Північна Корея стане повноцінною ядерною державою. Тайвань, який має серйозну стурбованість щодо все більш напористого Китаю, також буде заохочений до ядерної зброї, щоб забезпечити свою безпеку та незалежність від материка.

Крім того, Північна Корея, яка має ядерну зброю, може збільшити можливість для інших режимів-ізгоїв і терористів отримати доступ до ядерних матеріалів і технологій. Враховуючи наявність переконливих доказів зв'язків між Північною Кореєю та Пакистаном щодо ядерних технологій Пхеньяна, це не безпідставне занепокоєння. Таким чином, Сполучені Штати та їхні союзники, не кажучи вже про інші існуючі ядерні держави, тиснуть на

Північну Корею, щоб вона відмовилася від своїх ядерних амбіцій. Однак цей тиск з боку міжнародного суспільства (наприклад, економічні санкції) має непередбачені наслідки: чим вищий тиск, тим сильнішою є внутрішня згуртованість у Північній Кореї.

Зміцнюючи гордість і престиж громадян Північної Кореї, ядерна зброя Північної Кореї також сприяє зміцненню легітимності режиму Пхеньяна. Північна Корея давно намагається включити ядерну зброю у свою національну ідентичність. Відповідно, ядерна зброя Північної Кореї є символом «необмеженого потенціалу нації» та її «наукової, технічної та організаційної майстерності». Вона також є «швидким шляхом до її прагнень отримати статус світової держави», а також «символом унікальної стратегії розвитку». Дійсно, для Пхеньяна, який все ще змагається за статус із Сеулом, ядерна зброя Північної Кореї є чудовою перевагою для її громадян. Хоча Південна Корея набагато багатша та економічно розвиненіша за Північну Корею, вона не має ядерної зброї та покладається на ядерну парасольку США для забезпечення своєї безпеки. Пхеньян наголошує на цьому, коли демонструє вищість свого режиму перед громадянами Північної Кореї, які страждають від голоду та економічної нестачі. Зрештою, враховуючи значно більші економічні розміри Південної Кореї та значно переважаючі звичайні військові сили.

Гонитва за ядерною зброєю дозволяє Північній Кореї отримувати вкрай необхідні економічні ресурси (наприклад, економічну допомогу, таку як тверда валюта, продовольство та нафта) від іноземних урядів. Наприклад, коли перша ядерна криза на Корейському півострові завершилася Рамковою угодою в 1994 році, Північна Корея отримала два легководних реактори та важку нафту в обмін на просто заморожування своїх ядерних розробок. За даними Stanton et al. «між 1991 і 2015 роками Сеул влив у скарбницю Пхеньяна щонайменше 7 мільярдів доларів. Сполучені Штати надали додатково 1,3 мільярда доларів допомоги, а приватні інвестиції з Китаю, Південної Кореї та Європи, ймовірно, внесли ще мільярди». Також зазначають, що «з кінця 1990-

х років «ядерне вимагання» Північної Кореї спричинило понад 6 мільярдів доларів допомоги не лише від Південної Кореї, а й від Сполучених Штатів, Китаю та Японії». Це означає, що Пхеньян часто використовує свою ядерну програму як розмінну монету, оскільки вона «заробляє режиму мільярди доларів у твердій валюті». Дійсно, кілька областей досліджень показують, що держави, які володіють ядерною зброєю, мають більше шансів отримати поступки, коли вони зіткнуться з державами, які не мають ядерної зброї. Іншими словами, статус ядерної держави дозволяє Північній Кореї користуватися розширеною міжнародною переговорною владою.

Успіх у придбанні ядерної зброї сприяє зміцненню внутрішньої влади Кім Чен Ина. Коли Кім Чен Ир помер у грудні 2011 року після кількох років відновлення після інсульту, Кім Чен Ин успадкував керівну посаду свого батька у віці 29 років. Через його вік і недосвідченість було багато підозр, як внутрішньо а зовні – про здатність нового лідера керувати Північною Кореєю. Усвідомлюючи це, Кім Чен Ин поставив першочерговою метою Північної Кореї стати ядерною державою та прискорив процес ядерної розробки. Насправді чотири з шести ядерних випробувань Північної Кореї були проведені під наглядом Кім Чен Ина. Кім Чен Ин також керував розробкою балістичних ракет Північної Кореї, що необхідно для отримання статусу ядерної держави. Зробивши Північну Корею де-факто ядерною державою.

Ще однією причиною рішення Північної Кореї стати ядерною зброєю є посилення зовнішньої безпеки режиму, тобто покращення захисту режиму від іноземних агресорів. Принаймні теоретично вважається, що ядерна зброя є найкращою формою стримування для держав. Це переконання базується на двох припущеннях. По-перше, держави, які мають ядерну зброю, як правило, вільні від іноземних нападів, тому що вартість нападу перевищує його вигоди. Тобто держави, що володіють ядерною зброєю, можуть завдати нищівних рівнів шкоди ворогам, які атакують їх. По-друге, доки дві держави володіють надійним потенціалом другого удару, що означає здатність держав

завдати удару у відповідь уцілілою ядерною зброєю після того, як витримали перший удар противника, війна між двома ядерними державами є дуже малоймовірною, оскільки вона гарантує взаємне знищення.

У вересні 2017 року Пхеньян провів свої шості ядерні випробування, які, як він стверджує, є випробуванням водневої бомби, і викликали тривогу міжнародної спільноти через силу її вибуху.

У квітні 2018 року Північна Корея оголосила про досягнення своїх цілей, заявивши, що більше не проводитиме ядерних випробувань і закриє свій ядерний полігон Пунгері. Для цього КНДР підірвала входи до двох тестових тунелів у травні 2018 р. Однак, за повідомленнями Агентства з атомної енергії (МАГАТЕ), Пхеньян розпочав відновлення тестових тунелів у березні 2022 року та полігону, який наразі «залишається готовим підтримати ядерне випробування».

Північна Корея продовжує розщеплювати матеріал (плутоній і високозбагачений уран) для зброї. Північна Корея відновила виробництво плутонію після виходу з ядерної угоди в 2009 р. і роботу центрифуги збагачення урану на заводах ядерного комплексу Йонбен і, можливо, на Кангсон.

В кінці серпня 2021 року експерти Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) в річному звіті висловили припущення, що КНДР могла знову запустити свій експериментальний ядерний реактор в науково-дослідному центрі в Йонбені. "З початку липня 2021 року з'явилися відповідні ознаки, пов'язані з роботою реактора, включно зі скиданням води, що охолоджує", - наголошується в доповіді МАГАТЕ⁹³.

1 січня 2019 року КНДР оголосила, що більше не буде ні створювати, ні випробовувати ядерну зброю, ні використовувати її, ні поширювати. Згодом, 1 січня 2020 року, Генеральний секретар Кім, згадуючи про припинення ядерних

⁹³ Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea GOV/2021/40-GC(65)/22, 27 August 2021. URL: GOV/2021/40-GC(65)/22: Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea, 27 August 2021

випробувань КНДР та випробувальний вогонь міжконтинентальних балістичних ракет і закриття ядерного полігону заявив, що немає підстав для того, щоб КНДР більше була зобов'язана в односторонньому порядку виконувати ці зобов'язання»⁹⁴.

Ще одна мета програми створення ядерної зброї КНДР – знизити розмір і вага ядерної боеголовки для розгортання на ракети. Оцінка DIA за липень 2017 року та деякі інші спостерігачі стверджують, що Північна Корея досягла рівня мініатюризації, необхідної для розміщення ядерного пристрою на зброї, починаючи від балістичних ракет малої дальності (СРБМ) до міжконтинентальних балістичних ракет (МБР).

Кім Чен Ин в січні 2021 року сказав, що країна змогла «мініатюризувати, полегшити та стандартизувати ядерну зброю та виготовити її тактичні зразки»⁹⁵.

У вересні 2022 р. МАГАТЕ повідомило про триваючий видобуток урану, фрезерування, і концентраційну діяльність у Пхьонсані. За оцінками зовнішніх експертів, Північна Корея виробила достатньо розщеплюваного матеріалу для 20-60 боеголовок. Про це йдеться у звіті Розвідувального управління оборони США (DIA) за 2021 рік. Американці відзначають, що Північна Корея «зберігає запаси ядерної зброї».

На засіданні Політбюро ЦК в 19 січні 2022 року під головуванням Генерального секретаря Кіма щодо «зупинення» КНДР її ядерних випробувань та випробувального вогню міжконтинентальних балістичних ракет і закриття ядерного полігону, Кім Чин Ин та Політбюро дали доручення відповідній галузі переглянути в загальному масштабі заходи з довіри, що взяла на себе КНДР з власної ініціативи на пільгових засадах і оперативно розглянути питання про відновлення всіх тимчасово призупинених заходів⁹⁶.

⁹⁴ Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea, GOV2022/40-GC(66)/16, 7 September 2022. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/focus/dprk/iaea-reports>

⁹⁵ Beth M., Nikitin D. North Korea's Nuclear Weapons and Missile Programs. URL: <https://sgp.fas.org/crs/nuke/IF10472.pdf>.

⁹⁶ Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea, GOV2022/40-GC(66)/16, 7 September 2022. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/focus/dprk/iaea-reports>

Народні збори Кореї ухвалили новий закон у вересні 2022 року, який розширює умови, згідно з яким Північна Корея може застосовувати ядерну зброю. Зокрема, до таких умов було віднесено використання ядерної зброї в ситуаціях, які загрожують виживанню режиму.

У відповідь на ці події США і Південна Корея провела спільні військові навчання, які відродили двосторонню Стратегію розширеного стримування та роботу Консультаційної групи.

Також, варто відзначити, що у 2022 році Північна Корея провела випробування понад 30 балістичних ракет, включаючи перші польоти міжконтинентальних балістичних ракет з 2017 року, оскільки лідер Кім Чен Ин намагається розширити свій ядерний арсенал перед обличчям того, що Північна Корея назвала «гангстерським» - тиск і санкції з боку США. Експерти кажуть, що незвичайно швидкі темпи демонстрації зброї також підкреслюють грань боротьби, спрямовану на те, щоб змусити Вашингтон прийняти ідею Північної Кореї як ядерної держави та вести переговори про вкрай необхідні послаблення санкцій і поступки в безпеці з позиції сили. Уряди США та Південної Кореї також заявили, що Північна Корея готується провести своє перше ядерне випробування з вересня 2017 року, коли вона стверджувала, що підірвала ядерну боєголовку, розроблену для її МБР.

Ядерне досє Північної Кореї давно стоїть на порядку денному Ради Безпеки ООН. Кожен рік приносить нові і нові провокаційні дії з боку Північної Кореї. Санкції ООН видаються неефективними для вирішення проблеми, в тому числі через суперництво великих держав у Раді Безпеки та в Північно-Східній Азії.

Рада Безпеки ООН прийняла дев'ять основних санкційних резолюцій щодо Північної Кореї у відповідь на ядерну та ракетну діяльність країни з 2006 року.

- Кожна резолюція засуджує останню ядерну та балістичну ракетну діяльність Північної Кореї та закликає Північну Корею припинити свою незаконну діяльність, яка порушує попередні резолюції Ради Безпеки

ООН. Усі дев'ять резолюцій були одногосно прийняті Радою Безпеки, і всі, крім Резолюції 2087 (січень 2013 р.), містять посилання на дії відповідно до розділу VII, статті 41 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

- Окрім запровадження санкцій, резолюції дають державам-членам ООН повноваження перешкоджати та перевіряти північнокорейські вантажі на їхній території, а згодом арештовувати та позбавлятися від незаконних відправлень.
- Після шостого ядерного випробування Північною Кореєю 3 вересня 2017 року Рада Безпеки ООН одногосно прийняла резолюцію РБ ООН 2375 11 вересня. Резолюція, спрямована в першу чергу на імпорту північнокорейської нафти, експорт текстилю та закордонних робітників, містила найсильніші санкції проти Північної Кореї⁹⁷.
- Резолюції 2375 ООН знову висловлює глибоку стурбованість серйозними труднощами, яким зазнає народ КНДР, засуджує КНДР за те, що вона намагається створити ядерну зброю та балістичні ракети замість добробуту свого народу. Також ООН підтверджує свою підтримку Шестисторонніх переговорів, закликає до їх відновлення та підтверджує свою підтримку зобов'язань, викладених у Спільній заяві від 19 вересня 2005 року Китаю, КНДР, Японії, Республіки Корея, Російської Федерації та Сполучені Штати
- Резолюції 2375 закріпила введення низки санкцій проти КНДР:
 - Повністю заборонено експорт текстилю
 - Обмежує імпорту нафтопродуктів на рівні 2 мільйонів барелів на рік
 - Заморожує обсяги імпорту сирої нафти
 - Забороняє весь імпорту природного газу та конденсату

⁹⁷ Resolution 2375. Non-proliferation/Democratic People's Republic of Korea. 2017. URL: <http://unscr.com/en/resolutions/2375>

- Забороняє державам-членам надавати дозвіл громадянам Північної Кореї на роботу в їхніх юрисдикціях, якщо інше не визначено комітетом, заснованим РБ ООН 1718
- Заморожує активи додаткових північнокорейських організацій, у тому числі Департаменту організаційного керівництва, Центральної військової комісії та Департаменту пропаганди та агітації
- Наказує комітету 1718 визначити судна, що транспортують заборонені предмети з Північної Кореї
- Забороняє всі спільні підприємства або кооперативні організації або розширення існуючих спільних підприємств з юридичними чи фізичними особами КНДР.

Резолюцією 2375 також додано додаткові пункти до списку заборонених технологій подвійного використання та визначено додаткові фізичні та юридичні особи.

22 грудня 2017 року Рада Безпеки ООН одногolosно прийняла резолюцію 2397 у відповідь на запуск Північною Кореєю МБР 29 листопада.

Резолюція 2397 повторює багато принципів, викладених у Резолюції 2375 та визнає, що прибутки Північної Кореї, отримані від експорту та працівників за кордоном, сприяють її програмам ядерної зброї та балістичних ракет⁹⁸.

Основні санкції резолюції 2397:

- Обмеження імпорту очищеної нафти з Північної Кореї до 500 тис. барелів на рік
- Встановлює річний ліміт імпорту сирової нафти на рівні чотирьох мільйонів барелів на рік

⁹⁸ Resolution 2397 (2017) Adopted by the Security Council at its 8151st meeting, on 22 December 2017. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/463/60/PDF/N1746360.pdf?OpenElement>

- Zobov'язує Radu Bezpeki zaprovaditi dodatkovі obmezhennya na іmport nafiti, yaksho Pivnichna Koreya viprobue she odnu yadernu zbroyu abo mіzhkontinentalnі balіstичnі raketi.
- Nakazuє krajіnam vislati vsіkh pivnichnokoreyskikh robotnikіv negajno abo ne pіznіshe nіzh cherez dva roki
- Zabornyaє pivnichnokoreyskий eksport prodovolstva, sіl'skogospodar'skoyі produkcії, obladnannya dlya korisnih kopalin ta elektroobladnannya
- Pivnichna Koreya zabornyaє іmport vazhkoї tehnіki, promislovogo obladnannya ta transportnih zasobіv
- Do spisku sankcії OOH vklucheno she 16 osіb і 1 organіzacію⁹⁹.

Varto vіdznachiti, sho Pivnichna Koreya z 2020 roku golosuvala proti shorіchnoyі rezolucії Generalnoyі Asambleї OOH, yak vіtaє prіynnyattya TPNW і zaklikaє vsі derzhavi pidpisati, ratifіkuvati abo prіyednatysya do neї «yakнайshvidshe». U 2018 і 2019 roках вона utrimalasya pri golosuvannі za cyu zh postanovu.

U chervnі 2022 roku Pivnichna Koreya tymchasovo ocholila provіdnий forum z yadernogo rozzbroyennya v OOH. Varto vіdznachiti, sho ranіshe cyogo roku derzhavu-іzgoya zvynувatили u viprobuvannях mіzhkontinentalnoyі balіstичnoyі raketi, yakі zaboroneni Radoyu Bezpeki OOH. Odnak вона vzjala na sebe golovuвання Konferencії z rozzbroyennya, oskіlky posada zmіnyoetsya mіzh chlenami. Cey krok viklikav negajnu kritiku efektyvnostі forumu. Nizka neuryadovikh organіzacії zakliкали krajіni pokynuti zal – ce пошиrena forma diplomatchnoho protestu. Hocha krajіni-chleni ne зробили cyogo na sesії u chetver, deyakі krajіni napravili liше predstavnikіv nіzhchogo rіvnя¹⁰⁰.

⁹⁹ Resolution 2397 (2017) Adopted by the Security Council at its 8151st meeting, on 22 December 2017. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/463/60/PDF/N1746360.pdf?OpenElement>

¹⁰⁰ North Korea assumes leadership of top disarmament group // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-61679432>

У серпні 2022 року Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш оголосив про непохитну відданість ООН повністю денуклеаризованій Північній Кореї, навіть якщо розділена Рада Безпеки дає ізольованій країні більше можливостей для розширення своєї ядерної зброї та програм балістичних ракет. Під час зустрічі з президентом Південної Кореї Юн Сук Йолем у Сеулі Гутерреш заявив, що підтверджує «чітку прихильність ООН до повної, перевіреної та незворотної денуклеаризації Корейського півострова та КНДР», використовуючи ініціали офіційної назви Північної Кореї, Корейська Народно-Демократична Республіка¹⁰¹.

У 2022 році адміністрація Байдена заявила, що буде наполягати на введенні додаткових санкцій, якщо Північна Корея проведе ще одне ядерне випробування, перспективи значущих покарань неясні. Китай і Росія нещодавно наклали вето на запропоновані США резолюції в Раді Безпеки ООН, які б посилили санкції проти Північної Кореї через деякі випробування балістичних ракет цього року, підкреслюючи розбіжності між постійними членами Ради, які поглибилися через війну Росії проти України.

4.2. Позиція міжнародних акторів щодо ядерної програми КНДР

Десятиліттями ядерна програма Північної Кореї була однією з головних проблем безпеці Сполучених Штатів. Ця загроза стала ще більш гострою після різкого зростання ядерних і ракетних випробувань Північної Кореї в 2016 році і особливо після її першого випробування міжконтинентальної балістичної ракети в липні 2017 року.

У липні 2017 року Північна Корея успішно запустила дваміжконтинентальні балістичні ракети (МБР); передбачувана дальність польоту цих ракет перевищувала 5000 миль (8000 км). З материковою частиною Сполучених Штатів тепер теоретично в радіусі ядерного

¹⁰¹ Tong-hyung K. UN chief affirms support for denuclearized North Korea // Up news. August 12, 2022. URL: <https://apnews.com/article/seoul-united-nations-south-korea-antonio-guterres-ad28a6f9cab23771bc983e38b789520e>

арсеналу Північної Кореї, президент США. Дональд Трамп пообіцяв відповісти на погрози з Пхеньяну «вогнем і люттю, яких світ ще не бачив». ООН, діючи за підтримки Китаю, запровадила нові санкції, які фактично заборонили весь найбільш значний експорт Північної Кореї. Здавалося б, не зворушені цими подіями, північнокорейські військові оприлюднили заяву, в якій говорилося, що вони розглядають можливість завдати удару у водах біля Гуаму, території США та місця великого військового об'єкта США¹⁰².

Як відповідь на шості ядерні випробування КНДР, у листопаді 2017 року Д. Трамп повторно визнає Північну Корею державою-спонсором тероризму.

У відповідь на таке звернення з боку американського президента, Кім Чен Ин звернувся з незвичним публічним повідомленням, погрожуючи «приборкати психічно зневірених американців із вогнем»¹⁰³. Корея не дотримувалася цих конкретних загроз, але все ж таки проводила те, що виявилось першим термоядерним випробуванням та випробуванням МБР Hwasong-15, яка здатна охопити всю територію США. Однак після цієї події, Кім Чен Ин оголосив ядерну програму країни «завершеною» і в своєму новорічному зверненні 2018 р. вказав на план переходу від тестування та розвитку до масового виробництва ядерних боєголовок та балістичних ракет¹⁰⁴.

Також лідер КНДР вказав на здатність країни стримувати та протидіяти будь-які ядерні загрози з боку США¹⁰⁵.

Американсько-північнокорейські відносини протягом першого року президенства Трампа були нестабільними, оскільки Пхеньян хвалився, що може досягти території США за допомогою міжконтинентальних балістичних

¹⁰² Acceleration of North Korea's nuclear program / Britannica. URL: <https://www.britannica.com/place/North-Korea/Acceleration-of-North-Koreas-nuclear-program>

¹⁰³ The U.S., North Korea, and Nuclear Diplomacy: URL: <https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/history-u.s.-dprk-relations>

¹⁰⁴ Kim Jong Un's 2018 New Year's Address: URL: <https://www.ncnk.org/node/1427>

¹⁰⁵ Терещенко, А. В. Ядерна програма Північної Кореї як виклик XXI століття // Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». 2020. (Вип.5). С. 124.

ракет з ядерними боєголовками, а адміністрація Трампа погрозувала військовим ударом.

Після періоду загострення напруженості між Північною Кореєю та Сполученими Штатами президент Трамп вдався до неортодоксальних дипломатичних заходів із Північною Кореєю, кульмінацією яких стали двосторонні саміти в Сінгапурі та Ханой у 2018 та 2019 роках.

Так, у березні 2018 року Радник Південної Кореї з національної безпеки оголосив у Вашингтоні, що Трамп прийняв запрошення зустрітися з Кім Чен Ином у Пхеньяні до травня. Ця новина з'явилася після дипломатичних переговорів між Північчю та Півднем, викликаних зимовими Олімпійськими іграми, які приймала Південна Корея в Пхенчхані.

Другий саміт Трампа та Кіма, який відбувся 27-28 лютого 2019 року у В'єтнамі, провалюється через розбіжності лідерів щодо послаблення санкцій і денуклеаризації. Трамп каже, що Кім погодився демонтувати об'єкти з виробництва ядерної зброї та матеріалів, що розщеплюються, в Йонбені в обмін на повне зняття санкцій, але президент США хотів більш істотних кроків щодо денуклеаризації та перевірки. Офіційні особи Північної Кореї заперечують інформацію Трампа, кажучи, що Кім вимагав лише часткового послаблення санкцій. Обидва лідери залишили В'єтнам достроково, не підписавши запланованої спільної заяви, але зазначили, що переговори продовжаться. Трамп каже, що вони розлучилися на «дружніх» умовах, тоді як міністерство закордонних справ Північної Кореї попереджає, що не змінить своєї позиції.

У червні 2019 року після зустрічі в демілітаризованій зоні, яка розділяє Північну та Південну Корею, Трамп і Кім домовилися відновити ядерні переговори, які зупинилися. Перетнувши кордон, Трамп стає першим діючим президентом США, який ступив у Північну Корею. У заявах для преси обидва лідери підкреслюють свої «чудові стосунки». Але в наступні місяці Пхеньян відкидає спроби США відновити переговори та продовжує випробування ракет, тоді як Вашингтон зберігає свої санкції.

Під час перших з лютого 2019 року переговорів на робочому рівні в Стокгольмі (Швеція) у жовтні 2019 року, офіційні особи США та Північної Кореї не досягли згоди. Представник міністерства закордонних справ Північної Кореї заявив, що Пхеньян не відновить переговори, доки Вашингтон не зробить «суттєвий крок», щоб припинити те, що він називає «ворожою» політикою, такою як суворі санкції та військові навчання з Південною Кореєю. Це знаменує собою початок періоду майже нульового спілкування між офіційними особами США та Північної Кореї.

Через кілька місяців після вступу на посаду президента США Джо Байдена його адміністрація завершує перегляд політики щодо Північної Кореї. Білий дім приймає проміжний підхід між «стратегічним терпінням» Обама та «великою угодою» Трампа, який обіцяв повне послаблення санкцій в обмін на повну денуклеаризацію. Представники США кажуть, що готові відновити переговори без попередніх умов, але Пхеньян не висловлює зацікавленості¹⁰⁶.

Варто підкреслити, що США, Південна Корея та Японія у 2022 році пообіцяли координувати свої зусилля для протидії ракетним і ядерним загрозам Пхеньяна. Цей крок може змусити «нервувати» Китай, оскільки його можна розглядати як «антикитайське угруповання», за словами Ендрю Со, керівника корейських досліджень Фонду SK-Koorea в Інституті Брукінгса. Після зустрічі з Лю Кім, представник США у справах Північної Кореї, зустрівся з Кімом Ганном, спеціальним представником Південної Кореї з питань миру та безпеки на Корейському півострові, і Фунакоші Такехіро, генеральним директором Міністерства закордонних справ Японії у справах Азії та Океанії. Вони переглянули синхронізовані тристоронні санкції, які три країни запровадили проти Північної Кореї раніше в грудні, і заявили, що використовуватимуть усі інструменти для обмеження програм озброєння Північної Кореї, що розвиваються. У відповідь на ракетні випробування

¹⁰⁶ North Korean Nuclear Negotiations / Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/timeline/north-korean-nuclear-negotiations>

Північної Кореї три країни активізували спільні військові навчання, включаючи навчання протиракетної оборони в жовтні 2022 року¹⁰⁷.

Уряд Республіки Корея працюватиме над забезпеченням повного виконання цих резолюцій РБ ООН та односторонніх санкцій. Крім того, Південна Корея, як ключовий учасник північнокорейської ядерної проблеми, очолить співпрацю з міжнародним співтовариством, щоб спонукати Північну Корею повернутися на шлях денуклеаризації.

15 серпня 2022 року на церемонії з нагоди Дня національного визволення президент Юн Сук Їоль запропонував Сміливу ініціативу для денуклеаризованого, мирного та процвітаючого Корейського півострова. «Смілива ініціатива» включає набір відповідних заходів, що охоплюють політичні, економічні та військові аспекти, які будуть впроваджені в тісній координації зі США та міжнародним співтовариством, коли Північна Корея стане на шлях істотної денуклеаризації. Уряд Південної Кореї має на меті встановити стійкий мир шляхом повної денуклеаризації Північної Кореї, і буде проводити денуклеаризацію Північної Кореї та встановлення мирного режиму принципово та послідовно. У цьому ключі уряд Південної Кореї стримуватиме ядерні загрози Північної Кореї, переконуватиме ядерні розробки Пхеньяна за допомогою санкцій і тиску,

Уряд Південної Кореї зберігатиме надійну об'єднану оборонну позицію Південної Кореї та США проти провокацій Північної Кореї та, спираючись на Сміливу ініціативу, продовжить наші непохитні дипломатичні зусилля, спрямовані на те, щоб змусити Північну Корею припинити подальші провокації та повернутися до переговорів про денуклеаризацію.

30 грудня Юн сказав, що немає причин відмовлятися від зустрічі з лідером Північної Кореї, навіть демонструючи песимістичний погляд на те, що потенційна зустріч не принесе користі. за мир на Корейському півострові.

¹⁰⁷ Lee C. Experts: China Unlikely to Sway North Korea on Missile, Nuclear Tests // Voice of America. December 15, 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/experts-china-unlikely-to-sway-north-korea-on-missile-nuclear-tests/6877236.html>

В інтерв'ю Юн також зазначив, що Південна Корея веде переговори зі Сполученими Штатами щодо спільного планування та спільних навчань із залученням ядерних засобів США. Він також зазначив, що Сполучені Штати дуже оптимістичні та підтримують ініціативу. Однак президент США Джо Байден у понеділок заперечив переговори. Коли репортер запитав, чи Білий дім «зараз обговорює спільні ядерні навчання з Південною Кореєю», Байден відповів лише одним словом: «Ні».

Через кілька годин після того, як слова Байдена процитували ЗМІ, Кім Ен Хе, старший прес-секретар офісу Юна, пояснив, що «ні» Байдена не суперечить зауваженням Юна, оскільки його запитали, чи ведуть Південна Корея та Сполучені Штати переговори щодо спільні ядерні навчання. Підтверджуючи, що переговори ведуться між двома країнами, вона також додала, що конкретна фраза «спільні ядерні навчання» стосується лише країн, які мають ядерну зброю.

У подальших діях Вашингтона пояснюється, що оскільки Південна Корея є державою без ядерної зброї, реалізація розширеного стримування США через тісну координацію між двома країнами можлива, але надання дозволу Сеулу на використання або доступ до ядерної зброї США не розглядається.

На 54-й консультативній зустрічі з питань безпеки 3 листопада 2022 року міністр оборони Південної Кореї Лі Чон Суп і міністр оборони США Ллойд Остін домовилися про подальше зміцнення можливостей південнокорейсько-американського альянсу, включаючи «обмін інформацією та процес консультацій, а також спільне планування та виконання, щоб стримувати ядерні та ракетні загрози КНДР і реагувати на них». У цьому контексті Вашингтон натякнув, що переговори, про які Юн згадував під час інтерв'ю, пов'язані з цією угодою.

На тлі амбіцій Північної Кореї збільшити свій ядерний арсенал південнокорейські військові чітко заявили, що режим Кіма не виживе, якщо Пхеньян запобіжно застосує ядерну зброю проти Півдня. Сполучені Штати

також продемонстрували тверду позицію щодо можливого превентивного використання ядерної зброї Північчю через Стратегію національної оборони до 2022 року, видану в жовтні.

Намагаючись посилити свій оборонний потенціал проти ядерної загрози Північної Кореї, JCS Південної Кореї оголосила про створення Управління з протидії ядерній зброї та ЗМЗ (зброї масового знищення)¹⁰⁸.

Для Японії пріоритетною в регіоні є безпека, особливо безпека власних територій, над та довкола яких КНДР регулярно запускає ядерні носії під час чергових випробувань. Відтак, Японія повністю підтримує США у питаннях економічних та політичних санкцій, але не дає своєї згоди на релокацію американських підрозділів в Японії ближче до західного узбережжя Японського моря, оскільки такий рух може спровокувати КНДР на більш активні дії¹⁰⁹.

Слід зауважити, що кожний агресивний випад в бік випробувань та політики КНДР з японських островів зустрічається помірною критикою в уряді РК, оскільки: 1) такі голосні заяви та зауваження можуть стати провокаційними у певний кризовий проміжок часу та викликати агресивну реакцію в Північній Кореї, а це неминуче призведе до загострення кризи на півострові; 2) в суспільстві по обидва боки 38 паралелі розвиваються та набувають популярності тенденції до початку діалогу не лише про покращення відносин між двома державами Корейського півострова, але й їх потенційного злиття воєдино, оскільки науково-технічний потенціал Північної та економічно-політичний розвиток Південної Кореї створює вкрай сприятливу комбінацію для об'єднання двох держав в одну і створення одного

¹⁰⁸ Shin M. North Korea Vows to Increase Nuclear Arsenal // The diplomat. URL: <https://thediplomat.com/2023/01/north-korea-vows-to-increase-nuclear-arsenal/>

¹⁰⁹ Kausikan B. To Deter North Korea, Japan And South Korea Should Go Nuclear // New Perspectives Quarterly, 2018. URL: <https://booksc.org/book/68152056/b96d0f>

потужного регіонального актора, який становив би конкурентну загрозу як Японії, так і КНР¹¹⁰.

Китай поділяє прагнення Вашингтона до денуклеаризації Північної Кореї, але не вірить, що це досяжно в короткостроковій перспективі. Пекін вважає, що ядерна Північна Корея за своєю суттю є дестабілізуючою, оскільки вона дає обґрунтування для розгортання військових сил США та можливого втручання в регіон, спонукає регіональних гравців, таких як Японія та Південна Корея, зміцнювати свої оборонні можливості, а також викликає заклики до розробки власної ядерної зброї. спроможності в цих країнах - усі вони є ворожими для інтересів і безпеки Китаю. Таким чином, Пекін продовжує віддавати перевагу поетапному, двосторонньому процесу як для просування денуклеаризації, так і для створення мирного режиму на Корейському півострові.

Китай є життєво важливим гравцем у зусиллях з денуклеаризації Північної Кореї, і його необхідно заохочувати до конструктивної ролі. Через величезні економічні відносини Пекіна з Пхеньяном його співпраця — або відсутність співпраці — у забезпеченні санкцій значною мірою визначає ефективність економічного тиску. Більше того, керівництво Північної Кореї регулярно консультується з Китаєм і шукає його підтримки в переговорах з Вашингтоном, навіть коли воно намагається зіштовхнути Вашингтон і Пекін один з одним. Здатність Китаю захистити Пхеньян від економічного та політичного тиску робить Пекін важливим фактором у спробах вплинути на Північну Корею. Сполучені Штати повинні працювати з Китаєм, щоб переконатися, що Пекін користується цим впливом конструктивно, визнаючи, що Вашингтон і Пекін ніколи не будуть узгоджені.

Тим не менш, Китай не буде «вирішувати» північнокорейську кризу замість Сполучених Штатів. Північна Корея прагне гарантій безпеки,

¹¹⁰ Балагура К. О. Північнокорейська ядерна програма: можливі сценарії розвитку подій // Соціально-політичні студії. Науковий альманах. Праці молодих науковців. 2021. Вип. 5. С. 10.

послаблення санкцій і дипломатичного визнання від Сполучених Штатів. Китай може запропонувати власні гарантії безпеки та пом'якшення санкцій, але він не може забезпечити те, чого Пхеньян хоче від Вашингтона ні в тому, ні в іншому. Крім того, Пекін показав, що тиск, який він чинитиме на Пхеньян, має обмеження. Він вважає, що надто жорсткий тиск лише зменшить його здатність формувати поведінку Північної Кореї та потенційно спровокує більш прийнятну до ризику поведінку, якщо такий тиск виявиться дестабілізуючим. Таким чином, Сполучені Штати не повинні надмірно покладатися на вирішення північнокорейської ядерної головоломки виключно за допомогою китайського тиску.

Північна Корея сильно залежить від Китаю. В умовах дедалі більшої ізоляції від глобальних санкцій Північна Корея стає все більш залежною від Китаю в торгівлі.

Зважаючи на напружені відносини з Вашингтоном, Пекін навряд чи прислухається до закликів США та Південної Кореї спонукати Північну Корею припинити випробування ракет і ядерної зброї та послабити напруженість на Корейському півострові, вважають експерти. У відповідь на рекордну кількість ракетних запусків Північної Кореї, Вашингтон і Сеул закликають Китай використати свій важіль впливу на Північну Корею, щоб відмовити режим від проведення будь-яких більше тестів. Китай є найбільшим торговим партнером і давнім союзником Північної Кореї.

Наступного дня речник МЗС Китаю Мао Нін заявив, що Пекін сподівається, що всі сторони «збалансовано вирішать занепокоєння одна одної, особливо законні занепокоєння КНДР».

Корейська служба «Голосу Америки» звернулася до посольства Китаю у Вашингтоні, щоб отримати коментарі щодо можливого кроку Пекіна, і отримала таку відповідь. «Китай завжди вірить, що підтримання миру та стабільності на Корейському півострові та досягнення денуклеаризації на півострові є спільним інтересом усіх сторін і міжнародного співтовариства. Ми сподіваємося, що всі зацікавлені сторони зберігатимуть спокій,

працюватимуть у тому ж напрямку, утримуватимуться від кроків або риторики, які можуть сприйматися як провокаційні, і спільно просувати процес політичного врегулювання проблем на Корейському півострові». Про це заявив речник посольства Китаю Лю Пенгю¹¹¹.

У листопаді 2022 року на зустрічі G20 Дж. Байден сказав Сі Цзіньпіну, що розробка зброї Північною Кореєю призведе до посилення військової присутності США в регіоні. Китай не хоче бачити Північну Корею з ядерною зброєю, а також не хоче бачити ядерну зброю США в регіоні, але перспектива розширення військового сліду США ставить перед Китаєм інші пріоритети.

За словами прес-секретаря Держдепартаменту Неда Прайса, щоб обговорити «все більш дестабілізуючу та ескалаційну поведінку» Північної Кореї, спеціальний представник США у Північній Кореї Сун Кім зустрівся зі спеціальним представником Китаю у справах Корейського півострова Лю Сяомін. На віртуальній зустрічі з Лю Кім Чен Чен Чен Ин "підкреслив необхідність виконання всіма державами-членами ООН своїх зобов'язань і повного дотримання режиму санкцій", - сказав Прайс 8 грудня 2022 року.

Північна Корея сильно залежить від Китаю, свого головного торгового партнера, щодо економічної підтримки. В останні роки, коли суперництво між Вашингтоном і Пекіном посилилося, Китай і Північна Корея налагодили тісніші стосунки, протистоячи США.

Китай заблокував зусилля під керівництвом США в Раді безпеки ООН у травні та листопаді щодо введення санкцій проти Північної Кореї у відповідь на численні випробування міжконтинентальних балістичних та інших балістичних ракет.

Патріція Кім, науковий співробітник Інституту Брукінгса, сказала: «Китайські лідери вирішують обережно поводитися зі своїм сусідом, щоб утримати Пхеньян на своєму боці, оскільки вони зосереджуються на

¹¹¹ Lee C. Experts: China Unlikely to Sway North Korea on Missile, Nuclear Tests // Voice of America. December 15, 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/experts-china-unlikely-to-sway-north-korea-on-missile-nuclear-tests/6877236.html>

довгостроковій конкуренції зі США». Вона продовжила: «Хоча Китай не «контролює» Північну Корею, він залишається найбільш значущим економічним покровителем і стратегічним партнером Пхеньяна»¹¹².

Китай розглядає Індійсько-Тихоокеанську стратегію США, яка частково спрямована на збереження вільного та відкритого морського проходу через Тайванську протоку, як спробу протистояти своєму впливу та експансії в регіоні, особливо для того, щоб запобігти його спробам реалізувати свої претензії на суверенітет над Тайванем.

Су Кім, політичний аналітик корпорації RAND і колишній аналітик ЦРУ, вказує на те, що поточна геополітика дає дуже мало стимулів для Китаю приєднатися до запитів США та Південної Кореї про співпрацю. Пекін, ймовірно, отримав би більше користі для своїх інтересів, якби відволікав або перешкоджав зусиллям США та Південної Кореї приборкати ядерні амбіції Північної Кореї. Китай може відчувати, що, роблячи це, він використовує певний важіль впливу на США в їхній поточній стратегічній конкуренції¹¹³.

На думку П. Хьюссі, «Китай розглядає ракетно-ядерну загрозу Північної Кореї як засіб розірвання американсько-південнокорейського альянсу, таким чином створивши возз'єднання Кореї під авторитарним північнокорейським режимом. Це також правда, що деякі військові елементи в Китаї сумують за тим днем, коли вони допомогли створити цього північнокорейського Франкенштейна. Ці ж елементи бачать можливість того, що у відповідь на загрози Північної Кореї Японія та Південна Корея можуть вирішити створити власні ядерні арсенали, що є абсолютно неприйнятним для Китаю. США розуміють, що хоча Китай має критичні важелі впливу на Північ, Китай не бажає ним користуватися. Китай хотів зберегти нововідкриту ядерну міць

¹¹² Lee C. Experts: China Unlikely to Sway North Korea on Missile, Nuclear Tests // Voice of America. December 15, 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/experts-china-unlikely-to-sway-north-korea-on-missile-nuclear-tests/6877236.html>

¹¹³ Lee C. Experts: China Unlikely to Sway North Korea on Missile, Nuclear Tests // Voice of America. December 15, 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/experts-china-unlikely-to-sway-north-korea-on-missile-nuclear-tests/6877236.html>

Північної Кореї, одночасно задовольняючи будь-які прагнення ядерних сусідів у Південній Кореї та Японії»¹¹⁴.

Жорсткий тиск на Китай щодо санкцій є наступним кроком і переслідуванням банків і промислових елементів у Китаї, які мають вирішальне значення для ракетного та ядерного потенціалу Північної Кореї. Китай може відмовитися від нашого блефу та змусити Південну Корею та Японію стати ядерними, замість того, щоб жорстко налягати на Північну Корею.

4.3. Шляхи вирішення північнокорейської ядерної проблеми

Враховуючи високий рівень недовіри між Сполученими Штатами та Північною Кореєю, Пхеньян навряд чи погодиться на підхід «все або нічого», який вимагає його негайної та повної денуклеаризації в обмін на повне послаблення санкцій та інші дипломатичні поступки. Натомість Сполучені Штати повинні продовжувати переговори, засновані на покроковому, паралельному процесі, який може зміцнити довіру, необхідну для взаємних заходів щодо денуклеаризації та мирного режиму. Цей підхід є найбільш практичним способом досягнення прогресу в досягненні цілей національної безпеки США.

Поетапний підхід у загальних рисах близький до поетапного та синхронного підходу, який віддають перевагу як Китай, так і Північна Корея, але прийняття підходу, якому вони віддають перевагу, не вимагає також прийняття заходів, яким вони віддають перевагу. У рамках такого процесу можна очікувати, що Китай і Північна Корея будуть наполягати на взаємній деескалації. Вашингтон повинен визначити заходи, які він може запропонувати Пхеньяну в обмін на кроки до денуклеаризації без зниження

¹¹⁴ Huessy P. China, and North Korea's Nuclear Ambitions // Nuclear Security Working Group. URL: <https://nuclearsecurityworkinggroup.org/asia/china-and-north-korea-s-nuclear-ambitions/>

(або з мінімальним зниженням) готовності США та позиції сил на Корейському півострові¹¹⁵.

Сполучені Штати повинні співпрацювати з Китаєм, а також з регіональними союзниками для реалізації скоординованого підходу до цього процесу. Китай міг би бути особливо корисним, чітко давши сигнал Пхеньяну, що ціною прагнення стати де-факто ядерною державою будуть продовження суворих санкцій і міжнародне осудження, і що повна денуклеаризація з часом є найкращою альтернативою. Крім того, дорожня карта, яку Вашингтон і Пекін спільно схвалили, надішле Пхеньяну сильний сигнал про те, що спроби використати розбіжності між ними зазнають невдачі¹¹⁶.

Хоча визначення дорожньої карти з Китаєм не буде ані швидким, ані легким, Пекін підтримує двосторонній підхід і, ймовірно, братиме участь у дискусіях на основі такої передумови. Разом зі Сполученими Штатами та Південною Кореєю Китай міг би внести подальший внесок у довгостроковий переговорний процес, пропонуючи Північній Кореї безпеку та економічні стимули, технічну допомогу в контролі над озброєннями та гарантії того, що він прагне підтримувати мир на Корейському півострові.

Американські політики повинні уникати пов'язування проблеми Північної Кореї з іншими проблемами двосторонніх відносин між США та Китаєм, включаючи торговельну війну та Тайвань. Такий зв'язок буде неефективним, ймовірно, створить безліч нових проблем і зробить фундаментальний виклик ядерної зброї в Північній Кореї ще більш складним.

Сполучені Штати повинні продовжувати закликати Китай суворо виконувати міжнародні санкції, запроваджені проти Північної Кореї, доки Вашингтон і Пекін, а також міжнародне співтовариство не досягнуть повної згоди щодо процесу послаблення санкцій.

¹¹⁵ Swaine D. M. China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/2019/05/06/china-s-role-in-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations-pub-79231>

¹¹⁶ Swaine D. M. China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/2019/05/06/china-s-role-in-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations-pub-79231>

Вашингтон і Пекін мають обговорити як у двосторонньому, так і багатосторонньому контексті, як запобігти ядерній Північній Кореї - навіть тій, яка теоретично денуклеаризує – від того, щоб спровокувати каскад розповсюдження ядерної зброї в регіоні. Неадекватне врахування проблем безпеки Японії та Південної Кореї, особливо щодо ракет середньої дальності, може посилити аргументи тих в обох країнах, які виступають за придбання власної ядерної зброї.

Американські політики повинні посилити зусилля для зменшення тертя між Японією та Південною Кореєю, маючи на увазі, що деякі стратегічні цілі США, такі як підвищення ролі Японії в регіональній безпеці, сприяють цим тертям. Сильно розбіжні пріоритети регіональних союзників США щодо переговорів щодо Корейського півострова ускладняють - навіть підірвуть - стратегію США та створять можливості, якими Китай може скористатися. Суперечки між Південною Кореєю та Японією, які не пов'язані з Північною Кореєю, також можуть поставити під загрозу ефективну координацію.

Якщо відносини між Вашингтоном і Пхеньяном знову загостряться, але відносини між двома Кореями продовжуватимуть покращуватися, це може створити розрив в альянсі між Вашингтоном і Сеулом, яким може скористатися Пекін. Вашингтон має прагнути залишатися якомога більшою підтримкою підходу Сеула до побудови мирного режиму на півострові, але водночас остерігатися надмірної активності в Блакитному домі. Пекін, Пхеньян і Сеул мають спільний порядок денний (міжкорейський діалог і зближення), який може поставити під загрозу переваги та важелі впливу США в переговорному процесі¹¹⁷.

Вашингтон також має розпочати двосторонні та багатосторонні переговори з Пхеньяном, Сеулом і Пекіном, а пізніше з Токіо та Москвою,

¹¹⁷Swaine D. M. China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/2019/05/06/china-s-role-in-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations-pub-79231>

щодо контурів мирного режиму для Корейського півострова. Враховуючи численні інтереси, які поставлені на карту, ранній початок розмови для встановлення базового розуміння та досягнення консенсусу задовго до офіційних переговорів сприятиме стійкості кінцевого результату.

Якщо переговори між США та Північною Кореєю залишаться в глухому куті на невизначений термін або повністю зірвуться, Вашингтон повинен співпрацювати з Пекіном, щоб повернути Пхеньян за стіл переговорів. У цьому відношенні для Китаю важливо вірити, що Північна Корея, а не Сполучені Штати, несе головну відповідальність за безвихідь¹¹⁸.

Як відзначає Р. Елдер, COVID мав величезний вплив на прийняття рішень Північною Кореєю. Уряд фактично закрити свої кордони та впав у сплячку на понад два роки. Ніякі американські чи міжнародні санкції ніколи не могли зробити більше, щоб зупинити економіку Північної Кореї. 2021 року з'явилися ознаки того, що Пхеньян почав виходити зі свого самовільного вигнання, а потім навесні 2022 року уряд оголосив про першу хвилю COVID. Неозброєним оком занепокоєння щодо COVID мало серйозний вплив на Північну Корею.

Вторгнення Росії в Україну, можливо, мало багато побічних ефектів для розрахунків Північної Кореї. Деякі з них можуть спонукати до проведення ядерних випробувань, а інші – проти. Наразі ми бачили те, що Росія зробила війну своїм пріоритетом номер один і шукає будь-якого союзника чи підтримки, яку вона може отримати. Північна Корея охоче активізувала свої дії. Тому мало ймовірно, що Росія, наприклад, підтримає нові санкції ООН чи інші міжнародні санкції проти Північної Кореї, тестові чи ні¹¹⁹.

Найбільша небезпека полягає в тому, що в разі нових ядерних випробувань або можливого застосування ядерної зброї урядом КНДР, всі

¹¹⁸ China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // The United States Institute of Peace. URL: <https://www.usip.org/publications/2019/05/chinas-role-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations>

¹¹⁹ Elder K. R. North Korea will conduct another nuclear test. It's only a matter of when // Outrider. August 30, 2022. URL: <https://outrider.org/nuclear-weapons/articles/north-korea-will-conduct-nuclear-test-jim-walsh>

актори міжнародних відносин діятимуть так само, як і в попередній раз випробовування ядерної зброї. Країни засудять поведінку Північної Кореї. Будуть спроби запровадити санкції, союзники отримають впевненість, буде більше галасу про приєднання Південної Кореї чи Японії до ядерного клубу, і тоді кожен уряд робитиме те, що робили його попередники: відштовхуватиме це до майбутнього.

Як відзначає американський дослідник Д.Петріс, Кім Чен Ин є раціональним актором. Він знаходиться посеред складного району, і тому навряд чи відмовиться від своєї ядерної зброї. Але через значні військові наслідки Кім Чен Чен Ин навряд чи використовуватиме цю зброю, за винятком надзвичайних обставин, коли його режим знаходиться під загрозою існуванню. Дійсно, навіть гіпотетичний напад Північної Кореї з використанням звичайної зброї запустив би ланцюг подій, про які північнокорейський диктатор незабаром пошкодував би.

Саме в таких ситуаціях, коли раціональність у великій кількості, стримування є найбільш ефективним. Зрештою, суть стримування полягає в тому, щоб переконати іншу сторону в тому, що вартість передбачуваних дій значно переважає очікувані вигоди. Сполученим Штатам було б доцільно повідомити про це керівництву Північної Кореї, як вони зробили опосередковано через нещодавно оприлюднену Стратегію національної оборони: «Будь-який ядерний напад Північної Кореї на Сполучені Штати або їх союзників і партнерів є неприйнятним і призведе до кінця цього режиму». Спільні військові навчання, подібні до яких США, Південна Корея та Японія регулярно організували, також відіграють певну роль у кампанії стримування. Вашингтон і Сеул провели минулий місяць, проводячи серію навчань, спрямованих на підвищення оперативної сумісності їхніх збройних

сил, посилення потенційних сценаріїв бойових ігор і допомогу в оцінці часу реагування в разі конфлікту¹²⁰.

На основі викладеного у четвертому розділі, автор може зробити наступні висновки:

По-перше, на тлі амбіцій Північної Кореї збільшити свій ядерний арсенал південнокорейські військові чітко заявили, що режим Кіма не виживе, якщо Пхеньян запобіжно застосує ядерну зброю проти Півдня. Сполучені Штати також продемонстрували тверду позицію щодо можливого превентивного використання ядерної зброї Північчю через Стратегію національної оборони до 2022 року, видану в жовтні. Намагаючись посилити свій оборонний потенціал проти ядерної загрози Північної Кореї, JCS Південної Кореї оголосила про створення Управління з протидії ядерній зброї та ЗМЗ (зброї масового знищення). Для Японії пріоритетною в регіоні є безпека, особливо безпека власних територій, над та довкола яких КНДР регулярно запускає ядерні носії під час чергових випробувань. Відтак, Японія повністю підтримує США у питаннях економічних та політичних санкцій.

По-друге, демонтаж північнокорейської програми зі збагачення урану потребує переговорів. З точки зору Америки, в ідеалі ці переговори проводило б МАГАТЕ, якому, можливо, доведеться виконати будь-яку угоду щодо ядерного матеріалу, але чи погодиться Пхеньян на це невідомо, оскільки його відносини з МАГАТЕ навіть гірші, ніж з Вашингтоном. Більше того, хоча Сполучені Штати можуть використовувати МАГАТЕ, щоб уникнути прямих переговорів з Пхеньяном, адміністрація Буша, якщо врахувати попередній досвід, може не довіряти агентству ввести достатньо жорсткі заходи. У будь-якому випадку Північна Корея повинна спочатку заморозити будівництво будь-яких об'єктів, пов'язаних з ураном, і розкрити їх місцезнаходження, а також

¹²⁰ Depetris R.D. Solutions to the North Korea issue no longer include denuclearisation // The Interpreter. URL: <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/solutions-north-korea-issue-no-longer-include-denuclearisation>

будь-яке відповідне обладнання. Сполучені Штати повинні спробувати підтвердити заяви Пхеньяна про його програму, зібравши дані з країн, які допомагали зусиллям Північної Кореї, таких як Пакистан, Китай і Росія.

ВИСНОВКИ

Відповідно до мети та завдань дослідження, автор дійшов до таких висновків:

1. Аналіз стану наукової розробки дослідження зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі показав, що вітчизняна наукова школа аналізує проблеми ядерної програми Північної Кореї. З 2022 року також активно досліджуються відносини КНДР із КНР та Росією в контексті російсько-української війни. Однак, на сучасному етапі тема дослідження у зарубіжній літературі представлена більш широко, ніж у вітчизняній, з погляду інформативності, ґрунтовності, об'ємності, джерельного забезпечення. Дослідники з Республіки Корея присвячують свої роботи розкриттю як двосторонніх відносин РК та КНДР, так і проблему ядерного потенціалу Північної Кореї.

Джерельна база є достатньо репрезентативною для реалізації поставлених у дослідженні завдань. За видовою ознакою походження джерельна база дослідження була розділена автором на чотири групи: *першу групу* склали складають офіційні документи глав держав, урядів, установ та організацій (договори і угоди, офіційні декларації); *друга група* джерел представлена виступами, промовами політичних та державних діячів; до *третьої групи* увійшла інформація з офіційних сайтів органів влади, установ, організацій; *четверту групу* джерел складають публікації ЗМІ щодо різних аспектів зовнішньої політики Північної Кореї на сучасному етапі. Наявні джерела створюють достатні можливості для розкриття основної мети та завдань магістерської роботи.

2. Визначено принципи та підходи у дослідженні зовнішньої політики КНДР. Під час свого дослідження, автор використовував як загальні, так і конкретнонаукові підходи, включаючи історичний, системний, інституційний, структурно-функціональний та діалектичного з використанням таких

принципів, як принцип об'єктивності, системності та термінологічний. Для доскоєння всіх аспектів зовнішньої політики КНДР було використано метод аналізу та синтезу, індукції та дедукції, методу абстрагування, описовий метод, метод узагальнення, метод групування, метод періодизації, порівняльний метод та контент-аналіз, що дозволило автору охарактеризувати публічну та цифрову дипломатію; проаналізувати, які чинники впливають на формування зовнішньополітичної стратегії КНДР; розкрити основні етапи розвитку відносин КНДР із КНР, Росією, РК.

3. Доведено, що Північна Корея виправдовує свою диктатуру розвитком своєї ідеології чучхе, яка є дуже унікальною. Ця ідеологія заснована на теорії «класового правління», яка походить від марксизму-ленінізму. Крім того, режим поєднав це з конфуціанством, яке зображує диктатора як батька сім'ї. Ядерна зброя є ключовим інструментом у реалізації зовнішньої політики КНДР. Режим Північної Кореї успішно розробив ядерну зброю під сильною цензурою. Декларація «паралельного розвитку ядерної економіки» з початку правління уряду Ким Чин Ина означає, що режим використовує ядерну зброю як засіб підтримки своєї системи.

Північна Корея є однією з дев'яти відомих держав, що мають ядерну зброю, і останньою з країн, яка отримала бомбу, яку верховний лідер країни Кім Чен Ин використовував для погроз і залякування політичних противників. Заявлені цілі лідера Північної Кореї відображені в його заявленій двосторонній політиці: 1) сильна економіка та 2) сильна армія (включно з ядерною зброєю). Уряди, які виступають проти ядерної програми Північної Кореї, наполягають на тому, що Північна Корея не може мати і те, і інше: якщо вона вибере ядерну зброю, вона не зможе досягти своїх економічних цілей. Але це не змінює того факту, що політика Північної Кореї така, якою вона є: сильна економіка, сильна армія. І принаймні з військового боку вони це зробили; вони значно розширили свої можливості, незважаючи на величезні перешкоди.

Співпраця КНДР із міжнародними організаціями є досить обмеженою. Країна є членом ООН з вересня 1991 року, неодноразово висловлювала

бажання приєднатись до роботи АСЕАН, МВФ, Світового банку, однак до сьогодні цього не зробила.

4. Встановлено, що на основі посилення або послаблення погроз застосування ядерної зброї, КНДР вибудовує свої відноси із сусідніми країнами, зокрема і із Республікою Корея. Через майже 70 років після завершення Корейської війни Південна та Північна Корея залишаються розділеними демілітаризованою зоною з центром у «селі перемир'я» Панмунджом. Цей район час від часу був ареною сутичок. Сьогодні всіяна мінами демілітаризована зона між двома країнами є найбільш укріпленим кордоном у світі та служить нагадуванням про те, що технічно Північна та Південна Корея все ще перебувають у стані війни. Відносини між сусідами чергувалися то зближенням, то відчуженням та загостренням конфлікту. Хоча обидві сторони продовжують посилатися на можливе об'єднання півострова, перспективи дипломатичного прориву є сумними.

Угода про військову довіру 2018 року між Сеулом і Пхеньяном є недіючою через неодноразові порушення з боку Північної Кореї. Південна Корея заплатила за будівництво міжкорейського офісу зв'язку в північному промисловому регіоні Кесон у 2018 році, але уряд Північної Кореї знищив його у 2020 році, щоб висловити незадоволення через громадські групи в Південній Кореї, які надсилають літературу проти режиму Кіма через кордон за допомогою повітряних куль.

5. З'ясовано, що і Росія, і Китай прагнули підтримувати певне почуття співпраці з міжнародною системою, коли справа доходить до Північної Кореї, погоджуючись на санкції проти країни в Раді Безпеки ООН і зобов'язавшись забезпечити їх виконання. Однак, фактичне виконання обома країнами санкційних умов завжди було сумнівним, але обидві хотіли, щоб їх бачили як такі, що докладають достатніх зусиль — не в останню чергу, щоб заспокоїти реакцію США на випробування зброї Північною Кореєю.

На сучасному етапі торгівля з Китаєм та Росією рухається до рівнів до COVID-19, можливо, навіть перевищить їх, оскільки попит Китаю на дешеве

вугілля зростатиме. Оскільки військова напруженість між США та найбільшими союзниками Північної Кореї, Китаєм і Росією, зростає, Пхеньян однозначно підтримав Москву та Пекін, різко критикуючи політику США. Північна Корея висловила свою чітку позицію щодо вторгнення Росії в Україну та протистояння США та Китаю в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Північна Корея захищає Росію та звинувачує США як «основну причину української кризи». Подібним чином Північна Корея розкритикувала США за їхній намір відновити свій довгостроковий план ізоляції Китаю в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

6. Ядерна програма Північної Кореї давно стоїть на порядку денному Ради Безпеки ООН. Кожен рік приносить нові і нові провокаційні дії з боку Північної Кореї. Санкції ООН видаються неефективними для вирішення проблеми, в тому числі через суперництво великих держав у Раді Безпеки та в Північно-Східній Азії.

Результатом самітів у 2018-2019 роках між Сполученими Штатами та Північною Кореєю було вжиття кількох заходів для зменшення напруженості, включаючи репатріацію останків американських солдатів, возз'єднання корейських сімей, роз'єднаних війною, розмінування демілітаризованої зони, введення Північною Кореєю мораторію на випробування ядерної зброї та ракет великої дальності та призупинення спільних військових навчань США з Південною Кореєю. Адміністрація Байдена неодноразово намагалася вступити в дипломатичні відносини з північнокорейцями, але Кім Чен Ин не зацікавлений.

КНР, РК та Японія більш ніж зацікавлені у вирішенні північнокорейського ядерного питання. КНР знаходиться на роздоріжжі – чи підтримати КНДР у захисті суверенітету від зовнішнього втручання, чи приєднатися до загального засудження ядерних випробувань КНДР. Наразі Китай, особливо після ускладнень відносин зі США у період президентства Трампа, займає нейтральну позицію, прагнучи зберегти власну зону впливу на регіон.

Доведено, що вирішення проблеми ядерної програми Північної Кореї є нагальним завданням для усього світу у зв'язку з існуючою загрозою відкритого воєнного протистояння. Для КНР, як країни-партнера, сусіда КНДР, що намагається відігравати вагому роль у регіональному масштабі, виважене вирішення проблеми є ключовим завданням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

Офіційні документи глав держав, урядів, установ та організацій

1. Agreement on Reconciliation, Non-Aggression, and Exchanges and Cooperation between South and North Korea. 13.12.1991. URL: <https://peacemaker.un.org/korea-reconciliation-nonaggression91>
2. Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea GOV/2021/40-GC(65)/22, 27 August 2021. URL: GOV/2021/40-GC(65)/22: Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea, 27 August 2021
3. Application of Safeguards in the Democratic People's Republic of Korea, GOV2022/40-GC(66)/16, 7 September 2022. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/focus/dprk/iaea-reports>
4. Joint Declaration on the Denuclearization of the Korean Peninsula on January 30, 1992. URL: [https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/KR%20KP_920120_Joint DeclarationDenuclearizationKoreanPeninsula.pdf](https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/KR%20KP_920120_Joint%20DeclarationDenuclearizationKoreanPeninsula.pdf)
5. Resolution 2375. Non-proliferation/Democratic People's Republic of Korea. 2017. URL: <http://unscr.com/en/resolutions/2375>
6. Resolution 2397 (2017) Adopted by the Security Council at its 8151st meeting, on 22 December 2017. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/463/60/PDF/N1746360.pdf?OpenElement>
7. White Paper on Korean Unification 2022 / Ministry of Unification, Republic of Korea. URL: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/news/Publications/whitepaper/

Виступи, промови політичних та державних діячів

8. Full text of Park's speech on N. Korea // Korea Herald, March 28. 2016.
URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140328001400>

Інформація з офіційних сайтів органів влади, установ, організацій

9. A Bill Signed Ratifying the Intergovernmental Agreement on the Settlement of the DPRK's Debt to the Russian Federation on Loans Previously Granted by the Former Soviet Union'. 5 May 2014. URL: <http://www.kremlin.ru/acts/20916> Accessed on 11 May 2015.

10. Humanitarian Assistance / Ministry of Unification, Republic of Korea.
URL: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/whatwedo/assistance/

11. Korea Information - Inter-Korean Relations. An audacious initiative / Korean Cultural Center New York. URL: <https://www.koreanculture.org/korea-information-interkorean-relations>

12. United Nations Command Military Armistice Commission Investigates Land Mine Detonation in Demilitarized Zone // United States Forces Korea, August 10, 2015. URL: <http://www.usfk.mil/Media/News/Article/613533/united-nations-command-military-armistice-commission-investigates-land-mine-det/>

Публікації ЗМІ

13. About the Delivery of the First Batch of the Russian Humanitarian Assistance to the DPRK. 7 October 2014. URL: http://www.mid.ru/brp_4.nsf/newsline/F539FFB9F1956DDE44257D6A0057CED2

14. Acceleration of North Korea's nuclear program / Britannica. URL: <https://www.britannica.com/place/North-Korea/Acceleration-of-North-Koreas-nuclear-program>

15. China Commerce Ministry Says Unaware of Any North Korea Delegation Visit // Reuters, April 30, 2020. URL: <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-china-delegation-mofcom/china->

commerce-ministry-says-unaware-of-any-north-korea-delegation-visit-
idUSKBN22C13U

16. China reopens rail freight traffic with North Korea // Ap news. January 17, 2022. URL: <https://apnews.com/article/coronavirus-pandemic-business-health-china-north-korea-22cc205a5dcf0ebc015cf341c8d83594>

17. China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // The United States Institute of Peace. URL: <https://www.usip.org/publications/2019/05/chinas-role-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations>

18. Don't be surprised when South Korea wants nuclear weapons: URL: <https://thebulletin.org/2019/10/dont-be-surprised-when-south-korea-wants-nuclear-weapons/>.

19. Donald Trump vows to answer North Korea nuclear threats with fire and fury: URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/aug/08/donald-trump-north-korea-missile-threats-fire-fury>

20. Ji Da-gyumN.Korea, Russia develop 'strongest ever' mutual support on global issues: state media // The Korea herald. URL: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20220425000688>

21. Kim Jong Un's 2018 New Year's Address: URL: <https://www.ncnk.org/node/1427>

22. National Defence Commission Issues Statement on KCNA // KCNA, May 20, 2010. URL: <http://www.kcna.co.jp/item/2010/201005/news20/20100520-04ee.html>

23. North Korea assumes leadership of top disarmament group // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-61679432>

24. North Korea destroys Kaesong joint liaison office with South // Nikkei Asia. URL: <https://asia.nikkei.com/Spotlight/N-Korea-at-crossroads/North-Korea-destroys-Kaesong-joint-liaison-office-with-South>

25. North Korean military warns of "special actions" against South Korea after failed rocket launch // CBS News, April 23, 2012.

URL:<http://www.cbsnews.com/news/north-korean-military-warns-of-special-actions-against-south-korea-after-failed-rocket-launch/>

26. North Korea. Events of 2022. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/north-korea>

27. North Korea's Nuclear Weapons Program: URL: <https://www.ncnk.org/resources/publications/DPRK-Nuclear-Weapons-Issue-Brief.pdf>

28. Russia vows to expand relations with North Korea // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-62462276>

29. The U.S., North Korea, and Nuclear Diplomacy: URL: <https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/history-u.s.-dprk-relations>

30. UN Comtrade Database; North Korea in the World, «China-North Korea Trade». URL: <https://comtradeplus.un.org/>

31. What is the Kaesong Industrial Complex? // BBC. URL: <https://www.bbc.com/news/business-22011178>

ЛІТЕРАТУРА

Монографії, підручники, посібники

32. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. Київ: Академвидав, 2004. 208 с.

33. Comparative Politics. A Theoretical Framework. N.Y., 2004. 162 p.

34. Haggard S., Noland M. North Korea: Deterrence, Compellence, and Economic Statecraft. Hard Target: Sanctions, Inducements, and the Case of North Korea. Stanford, Calif.: Stanford University Press. 2017. URL: <https://booksc.org/book/70339833/961f66>

Статті

35. Балагура К. О. Північнокорейська ядерна програма: можливі сценарії розвитку подій // Соціально-політичні студії. Науковий альманах. Праці молодих науковців. 2021. Вип. 5. С. 7-12.

36. Отделенцев Є. Політологічні парадигми і методи: філософсько - категоріальні підходи до аналізу та систематизації // Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія психологія комунікації». 2011. № 2.: URL: http://www.social-science.com.ua/публікація/426_
37. Сіновець П. С. Ворог біля воріт: сучасні виклики міжнародної безпеки та архітектура режиму нерозповсюдження // Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки. Том 23 №2 (31), 2018. URL: <http://otp-journal.com.ua/index.php/2304-1439/article/view/144302>
38. Терещенко, А. В. Ядерна програма Північної Кореї як виклик ххї століття // Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». 2020. (Вип.5). С. 120-126.
39. Юхименко І.І. Ідеологізація як технологія зовнішньої політики Північної Кореї // Філософія та політологія в контексті сучасної культури», 2021, Т. 13, № 2. С. 145-153.
40. Albert E. The China–North Korea Relationship // Council on Foreign Relations. June 25, 2019. URL: <https://www.cfr.org/background/china-north-korea-relationship>
41. Ballbach J.E. North Korea’s Engagement in International Institutions: The Case of the ASEAN Regional Forum Eric J. Ballbach // International Journal of Korean Unification Studies. Vol. 26, №. 2. 2017. P. 35–65.
42. Bartlett D. It's complicated: China and North Korea's difficult relationship // The china project. 7.03.2023. URL: <https://thechinaproject.com/2023/03/07/its-complicated-china-and-north-koreas-difficult-relationship/>
43. Beth M., Nikitin D. North Korea’s Nuclear Weapons and Missile Programs. URL: <https://sgp.fas.org/crs/nuke/IF10472.pdf>.
44. Bose N. Biden administration sets new North Korea policy of ‘practical’ diplomacy. April 30, 2021. URL: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/biden-administration-has-completed-northkorea-policy-review-white-house-2021-04-30/>

45. Davies C. North Korea Building Project Points to Reopening of Border with China // Financial Times, November 14, 2021. URL: <https://www.ft.com/content/b556d152-acf2-4f1d-aac1-4e85d76db02b>
46. Elder K. R. North Korea will conduct another nuclear test. It's only a matter of when // Outrider. August 30, 2022. URL: <https://outrider.org/nuclear-weapons/articles/north-korea-will-conduct-nuclear-test-jim-walsh>
47. Frohman B. The China-North Korea Strategic Rift: Background and Implications for the United States. URL: https://www.uscc.gov/sites/default/files/2022-01/China-North_Korea_Strategic_Rift.pdf.
48. Jai S. Mah. The Sino-North Korean International Economic Relationship and the Economic Development of North Korea // World Economy. November 12, 2019, P. 1–15. URL: <https://doi.org/10.1111/twec.12903>. <https://doi.org/10.1111/asej.12159>
49. James L. Schoff and Feng Lin, “Making Sense of UN Sanctions on North Korea // Carnegie Endowment for International Peace, 2018. URL: <https://carnegieendowment.org/publications/interactive/north-korea-sanctions#>
50. Ha Yoon Ah. North Koreans Turn to Local Currency Due to Foreign Currency Shortages // Daily NK, August 16, 2019. URL: <https://www.dailynk.com/english/north-koreans-turn-to-local-currency-due-to-foreign-currency-shortages/>
51. Huessy P. China, and North Korea’s Nuclear Ambitions // Nuclear Security Working Group. URL: <https://nuclearsecurityworkinggroup.org/asia/china-and-north-korea-s-nuclear-ambitions/>
52. Hyug-Baeg Im, Young Ick Lew Relations with the North // Britannica. URL: <https://www.britannica.com/place/South-Korea/Relations-with-the-North>
53. Katzeff Silberstein B. Kim Jong-un’s Congress Speech: Strengthening State Control over the Economy // North Korean Economy Watch, January 12, 2021. URL: <https://www.nkeconwatch.com/2021/01/12/kim-jong-uns-congress-speech-strengthening-state-control-over-the-economy/>

54. Kausikan B. To Deter North Korea, Japan And South Korea Should Go Nuclear // The Washington post. URL: <https://www.washingtonpost.com/news/theworldpost/wp/2017/10/10/to-deter-north-korea-japan-and-south-korea-should-go-nuclear/>

55. Kim S. Ch., Cohen M. D. North Korea and Nuclear Weapons: Entering the New Era of Deterrence. Washington, DC: Georgetown University Press, 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/328598642_North_Korea_and_Nuclear_Weapons_Entering_the_New_Era_of_Deterrence

56. Koga K. The Anatomy of North Korea's Foreign Policy Formulation // North Korean Review. 2009. №5(2). P. 21-33. URL: https://www.researchgate.net/publication/250207441_The_Anatomy_of_North_Korea's_Foreign_Policy_Formulation

57. Lederer M. US, allies clash with Russia, China over North Korea's failed military spy satellite launch // Ap news. June 3, 2023. URL: <https://apnews.com/article/us-china-north-korea-spy-satellite-un-4c32ecaa9fc95c77ce9cdf53d0e09b0b>

58. Lee C. Experts: China Unlikely to Sway North Korea on Missile, Nuclear Tests // Voice of America. December 15, 2022. URL: <https://www.voanews.com/a/experts-china-unlikely-to-sway-north-korea-on-missile-nuclear-tests/6877236.html>

59. Macdonald H. North Korean FM Wraps up “Successful” Trip to Russia // Nk news 13.10.2014. URL: <https://www.nknews.org/2014/10/north-korean-fm-wraps-up-successful-trip-to-russia/>

60. Noland M. North Korea's External Economic Relations (Paper) // Peterson Institute for International Economics. URL: <https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/north-koreas-external-economic-relations-paper>

61. Perspectives Quarterly, 2018. URL: <https://booksc.org/book/68152056/b96d0f>

62. Reilly J. China's Market Influence in North Korea // Asian Survey. September/October, 2014. P. 894–917. URL: <https://www.jstor.org/stable/10.1525/as.2014.54.5>.
63. Reilly J. A glimmer of hope for North Korea in 2023 // East asia forum. 8 February 2023. URL: <https://www.eastasiaforum.org/2023/02/08/a-glimmer-of-hope-for-north-korea-in-2023/>
64. Rinna V.A. Two Peripheries: The Ukraine War's Effect on North Korea-Russia Relations // East-West Center. Mar 1, 2023. URL: <https://www.eastwestcenter.org/publications/two-peripheries-ukraine-wars-effect-north-korea-russia-relations>
65. Shin M. North Korea Vows to Increase Nuclear Arsenal // The diplomat. URL: <https://thediplomat.com/2023/01/north-korea-vows-to-increase-nuclear-arsenal/>
66. So-hyun K. NK, China No Longer Hiding Illicit Trade in Coal: Report // Korea Herald, December 8, 2020. URL: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20201208000842>
67. Snyder S. A. Where Does the Russia-North Korea Relationship Stand? // Council on Foreign Relations. April 29, 2019. URL: <https://www.cfr.org/in-brief/where-does-russia-north-korea-relationship-stand>
68. Suh J.J., Lee S. Rush to Judgment: Inconsistencies in South Korea's Cheonan Report // Japan Focus: The Asia-Pacific Journal, Vol. 28, No. 1 (2010). URL: <http://japanfocus.org/-Seunghun-Lee/3382>
69. Sun Y. U.S.-China Economic and Security Review Commission // Hearing on China's Contingency Planning on North Korea, April 12, 2018. URL: <https://www.uscc.gov/hearings/chinas-role-north-korea-contingencies>
70. Swaine D. M. China's Role in North Korea Nuclear and Peace Negotiations // Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/2019/05/06/china-s-role-in-north-korea-nuclear-and-peace-negotiations-pub-79231>

71. Toloraya G. Russia-North Korea Economic Ties Gain Traction. 6 November 2014. URL: <http://38north.org/2014/11/toloraya110614/>
72. Tong-hyung K. UN chief affirms support for denuclearized North Korea // Up news. August 12, 2022. URL: <https://apnews.com/article/seoul-united-nations-south-korea-antonio-guterres-ad28a6f9cab23771bc983e38b789520e>
73. Yoon S., Lim K. North Korea's National Security Strategy and its Implications for South Korea // Asian Journal of Social Sciences & Humanities. 2013. Vol. 2, № 2 (May). P. 144-155.
74. Wertz D. Inter-Korean Relations // The national committee on North Korea. January 2017. URL: https://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/inter-korean-relations#footnote14_yphzbwi
75. Westcott B. Kim Jong Un 'Ordered' Half Brother's Killing, South Korean Intelligence Says // CNN, March 1, 2017. URL: https://www.washingtonpost.com/world/in-china-a-sense-of-betrayal-after-the-assassination-of-kim-jong-nam/2017/02/17/434d7626-f4f0-11e6-8873-a962f11835fb_story.html